

www.opeengoeiwei.be

PRAKTISCH WERKBOEK VOOR HET INRICHTEN VAN EEN GOEI WEI.

**Samen op
een Goei Wei.**

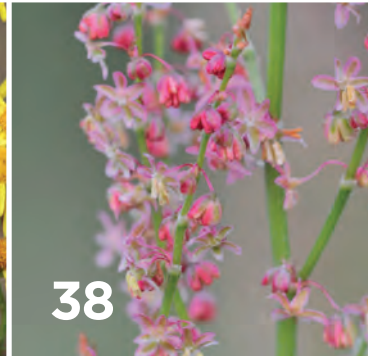
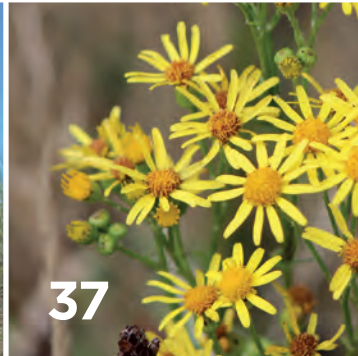
Maak niet alleen
je paarden blij.

L

7

p. 4	VOORWOORD
p. 5	INLEIDING
p. 5	De natuur van het paard
p. 6	Het paard in de natuur
p. 7	HOEF VOOR HOEF NAAR EEN GOEDE INRICHTING
p. 8	Weidebeheer en begrazing
p. 8	Kruidenrijk grasland
p. 8	Zaaien
p. 9	Weide herinzaaien
p. 11	Bestaande weide doorzaaien
p. 12	Beweiden
p. 12	Rotatiebegrazing
p. 13	Strookbegrazing
p. 13	Hooien
p. 14	Kruidenstroken voor paarden
p. 15	Een goede inrichting
p. 16	Aanleg van een track
p. 19	Palen
p. 20	Draad, koord of lint
p. 21	Stroomapparaat
p. 22	Post & Rail
p. 22	Takkenwal
p. 24	Schuilstal
p. 24	Drinkbakken
p. 25	Poelen en wadi's
p. 27	Heuvel
p. 28	De goede beplanting
p. 30	Hagen
p. 31	Heggen
p. 32	Houtkanten
p. 33	Snoepbosjes voor paarden
p. 34	Bomen
p. 36	HOE EEN GOEI WEI EN INRICHTING ONDERHOUDEN?
p. 36	Onderhoud poel
p. 36	Natuurlijk weidebeheer met kringloop van paardenmest
p. 36	Beheer ongewenste planten
p. 37	Jacobskruid
p. 38	Ridderzuring
p. 39	BEHEER HOUTIGE GEWASSEN
p. 41	RISICOPLANTEN VOOR PAARDEN
p. 50	ENKELE GETUIGENISSEN...
p. 52	CONCLUSIE
p. 54	VERWIJZINGEN

De laatste decennia is het aantal paarden in Vlaanderen sterk toegenomen. Onze befaamde fokkerijen en sportieve successen zorgen voor een economisch sterke sector en een toenemend belang van de paardenhouderij in het landschap, zowel voor de sport als recreatie. Deze verbreding van de landbouwsector met paardenhouders zorgt voor zowel uitdagingen als kansen.

Daarom zet het project “Samen op een Goei Wei” met de steun van de provincie Limburg in op de versterking van Limburgse omgevingskwaliteit door paardenhouders het verband tussen paardenwelzijn en een gezond en biodivers leefmilieu aan te tonen. De flexibiliteit in samenstelling van de weide met grassen, bloemen, struiken en hagen zijn in een paardenweide veel groter dan in bijvoorbeeld de veehouderij. Met specifieke ingrepen kan er dan ook grote vooruitgang geboekt worden op vlak van biodiversiteit en bodem- en waterkwaliteit. Uiteraard moet de nodige voorzichtigheid geboden worden voor wat betreft giftige plant- en boomsoorten, want paar-

den zijn hier extra gevoelig voor. Hier wordt in dit handboek de nodige aandacht aan geschonken.

Een traject van informatie, sensibilisatie en inspiratie met veel praktische tips en advies en het creëren van goede voorbeelden zet paardenhouders aan tot engagement zodat zij als ambassadeurs de ervaring mee uitdragen. Met dit samenwerkingsproject initiëren we geen nieuw open ruimtebeslag, maar wensen we bestaande reguliere praktijken die nadelig zijn voor de omgevingskwaliteit te saneren en om te buigen, waarbij we optimaal gebruik maken van bestaande grond voor meerdere doelstellingen. Verder zijn paardenhouderijen nog beter in te passen in hun omliggend landschap. Zo creëren we een aantrekkelijker landschap waarbij de identiteit van het agrarische landschap wordt bewaard.

Deze brochure is het sluitstuk van dit prachtige project. We hopen hiermee dan ook nog vele paardenhouders te informeren over hoe ze in hun weide en in het landschap aan de slag kunnen gaan.

Inge Moors

Gedeputeerde voor
Landbouw en Platteland

Een paard is een kudde- en vluchtdier.

In je handen heb je een handleiding om “een Goei Wei” in te richten. Een weide waar het goed is voor paarden om te wonen en waar ook andere (wilde) dieren een verblijfplaats vinden. Het is een weide die past in het landschap en een meerwaarde is voor de omgeving door de aanwezige natuur. Er bloeien kruiden tussen het gras en in de houtkanten zoemen bijen en vlinders. Er wordt geen leven gedood door pesticiden en ook in de bodem krioelt het van het leven. Dit bereik je niet van vandaag op morgen. Dat weten we. Daarom willen we je inspireren om aan de slag te gaan met onze tips. We moedigen je aan om deze brochure als een menukaart te lezen en op je bord te scheppen waar jij en je paard nu zin in hebben.

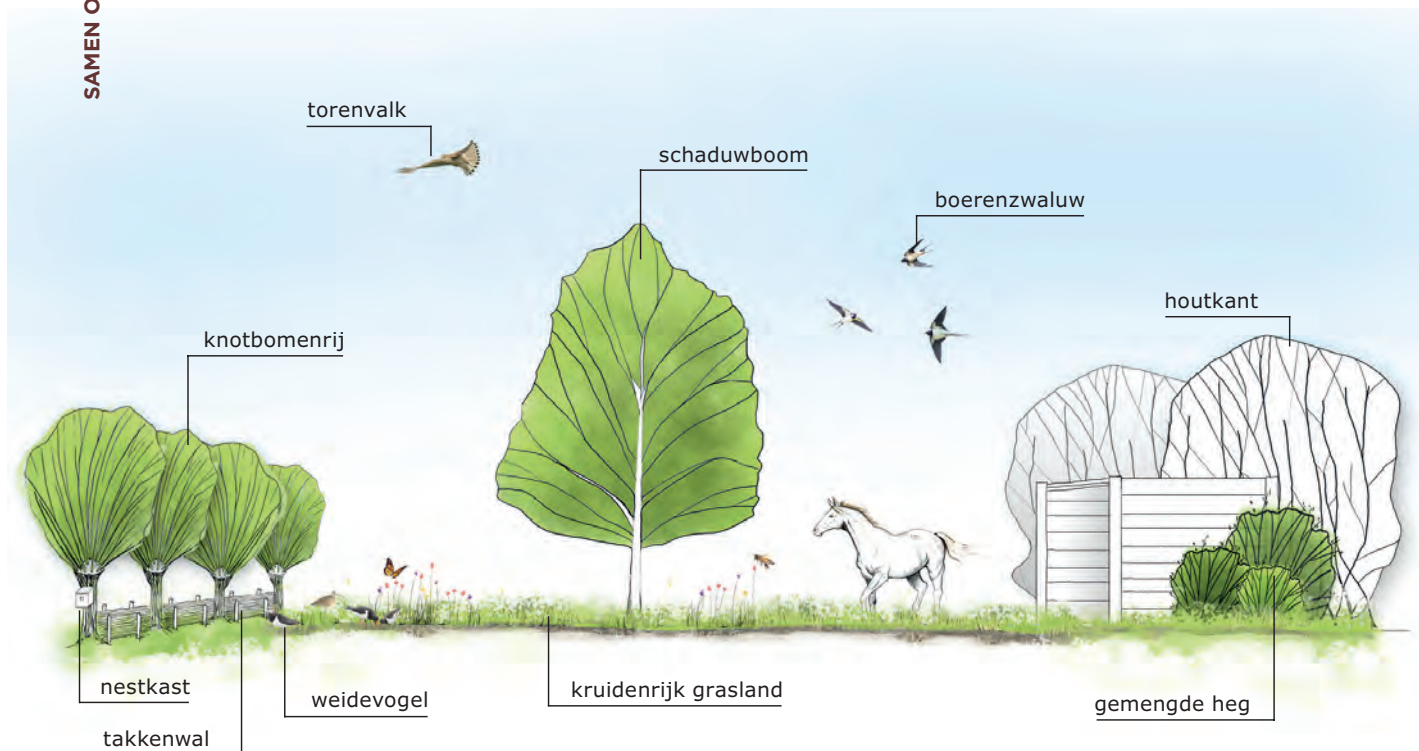
“Samen op een Goei Wei” is een PDPO-project op initiatief van het Regionaal Landschap Lage Kempen met steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Het doel van het project is het versterken van de omgevingskwaliteit bij paardenhouders, wat ook het paardenwelzijn bevordert.

Dit werkboek kwam tot stand in een samenwerking tussen Regionaal Landschap Lage Kempen en Valentijn Docquier van Viva Concept, de grondlegger van het Equi Habitat® concept. Valentijn is deskundige op gebied van landschappelijke integratie van paardenweides en natuurlijke track systemen om paarden permanent buiten te kunnen houden. Dit met respect voor de omgeving en natuur.

DE NATUUR VAN HET PAARD

Paarden hebben van nature nood aan vrije beweging, aan voortdurend knabbelen en aan sociaal contact in een kudde. In de vrije natuur zouden ze namelijk 60% van de tijd bewegen op zoek naar eten en zo 20 à 40 km per dag afleggen. Verder zouden ze 20% van de tijd staan rusten, 10% liggen en 10% sociale interactie hebben.

De comfortabele temperatuurzone voor paarden ligt tussen de -15°C en +25°C. Bij gezonde paarden die zich hebben kunnen aanpassen aan het buitenleven, is het in ons klimaat nooit nodig om een deken op te leggen tegen de koude want hier hebben ze het sneller te warm dan te koud. Paarden hebben geen dag-nacht ritme: uit onderzoek blijkt dat ze 's nachts evenveel bewegen als overdag. 's Nachts op stal om te slapen is dus niet nodig, want het verstoort hun natuurlijke behoefte aan vrije beweging en sociaal contact in de kudde.

Een “Goei Wei” maakt niet alleen je paarden blij.

© Regionaal Landschap Rivierenland

HET PAARD IN DE NATUUR

Hoe jij je paarden houdt, speelt een belangrijke rol in de keuze van de uiteindelijke inrichting van je weide. We moedigen iedereen aan om, in functie van dierenwelzijn, zoveel mogelijk te kiezen voor een systeem waarbij paarden de klok rond vrije beweging krijgen, uiteraard met respect voor de omgeving en de natuur.

Heb je 1 hectare per paard op een niet te natte grond, dan kan je ze in de meeste gevallen zomer en winter op de weide laten. Bij teveel paarden voor een te beperkte oppervlakte of bij specifieke gezondheidsproblemen kies je best voor een track systeem (p. 16). Zo kunnen de paarden steeds bewegen en zich uitleven maar krijgt ook hun omgeving de kans om te leven.

HOEF VOOR HOEF NAAR EEN GOEDE INRICHTING

ELEMENTEN VAN EEN GOEI WEI

Of je nu van nul begint of al vertrekt van een bestaande weide: bij het inrichten van een “Goei Wei” hou je best onderstaande punten in je achterhoofd. Overloop het proces stap voor stap om geen zaken te vergeten die later tot cruciale fouten kunnen leiden.

Geen rekening houden met de juiste afrastering kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat je nieuwe aanplant wordt aangevreten door de paarden, maar ook andere fouten kunnen je handenvol geld kosten.

1. Bekijk goed het landschap waarin je weide zich bevindt. Hoe zag het landschap er vroeger uit? Op www.geopunt.be kan je naast recente luchtfoto's ook de oude Ferraris kaarten raadplegen van 1777. Wie weet ontdek je wel een historisch weetje over je weide? Probeer hier zoveel als mogelijk rekening mee te houden door bijvoorbeeld historische houtkanten te herstellen of opnieuw aan te planten.
2. Wanneer je met een volledig nieuwe weide begint, is het belangrijk om na te denken of je wel voldoende plaats hebt voor het aantal paarden dat je zal houden. De richtlijn is 1 paard per hectare als je de paarden permanent op de weide wil houden. Het aantal paarden per hectare heeft invloed op het ontstaan van giftige planten en bodemverdichting op je weide. Als je oppervlakte beperkt is en je toch meer dan 1 paard per hectare permanent buiten wil gaan houden, bekijk dan zeker hoe je de ruimte kan optimaliseren met een track systeem en rotatieweides of een Equi Habitat (p. 12 en 16)
3. Welke landschapselementen (hagen, houtkanten, knotbomen, ...) zijn al aanwezig en hoe kan je ze integreren in het geheel? Kijk hierbij ook zeker naar mogelijke risicoplanten zoals esdoorns en tuinplanten van eventuele aangrenzende burens zoals taxus hagen. Kijk op p. 41 voor de lijst van risicoplanten.
4. Plant nieuwe hagen, heggen, houtkanten en/of installeer takkenwallen die dienst doen als ruwvoer, afscherming en natuurlijke schuilplaats voor de paarden, maar ook als nestplaats en voedsel voor vogels, egels en andere dieren. Ze kunnen ook gebruikt worden om meer storende elementen zoals mesthoopen te maskeren. Kies bij de aanplanting van je weide voor soorten die van nature thuishoren in je regio. Zorg dat je voldoende afstand houdt van de perceelsgrens en denk ook al na over het onderhoud van de hagen en houtkanten die je aanplant. Paarden knabbeln graag dus zorg dat je bomen en struiken beschermd worden met stroomdraad of boomkorven.
5. Water is onontbeerlijk in elk ecosysteem en brengt leven in het landschap. Het regenwater van de eventuele schuilstallen kan je best opvangen en aanbieden als drinkwater voor de paarden. Indien de locatie er geschikt voor is, leg dan zeker een poel aan. Zie p. 25
6. Er zijn een aantal vaste items die een plek moeten krijgen in je ontwerp. Denk maar aan de watervoorziening, de hooiopslag, de mestopslag, eventueel een piste of ruimte voor grondwerk en een schuilhok.
7. Kies voor duurzame boompalen en donkere gekleurde afrasteringsmaterialen die mooi in het landschap geïntegreerd kunnen worden. Schuilstallen, drink- en hooibakken worden bij voorkeur voorzien in hout zodat deze opgaan in het landschap. Ook voor waterdoorlatende trackverharding en pistes kies je best voor duurzame en natuurlijke materialen zoals lava, natuursteen en zand. Materialen zoals gebroken bouwafval en gefreesde asfalt voor de track of tapijtsnippers in de piste horen niet thuis op een goei wei.
8. De bemesting wordt in een Goei Wei niet afgestemd op maximale opbrengst van suiker- en eiwitrijke gewassen maar is vooral afgestemd op het ontwikkelen van een voor paarden gezond kruidenrijk grasland. Het is hiervoor aanbevolen om het bemestings- en bodemverbeteringsplan af te stemmen op een 3 à 5 jaarlijkse bodemanalyse.
9. Je kan je paardenmest verwerken tot compost of bokashi en zo opnieuw inzetten voor het bemesten van de weides. Best gebruik je geen externe drijfmest en kunstmest, eventuele tekorten in mineralen en sporenelementen kan je aanvullen met bodemverbeteraars van natuurlijke oorsprong. Een goed bodemleven is de basis voor gezonde gewassen en dus goed ruwvoer.
Meer info:
opeengoeiwei.be/composter-van-paardenmest
10. Kruidenstroken zijn leuk voor hazen en andere kleine zoogdieren. Vlinders, nuttige insecten en vogels vinden er voedsel en/of kunnen zich hierin voortplanten. Door deze gedeeltelijk aan te leggen onder en achter de afrastering waar de paarden er maar gedeeltelijk aan kunnen, kunnen de kruiden zich goed ontwikkelen en kunnen ook de eenjarige kruiden zich opnieuw uitzaaien.

KRUIDENRIJK GRASLAND

ZAAIEN

Een goei wei is aangepast aan het paard en geïntegreerd in de omgeving. Het aandeel Engels raaigras is er beperkt en paarden kunnen er verschillende kruiden, bloemen en grassen uitzoeken. Kruiden in de weide zorgen voor een betere balans aan vitaminen, mineralen en sporenelementen. Zo krijgen ze gevarieerde voedingsstoffen binnen en wordt het suiker- en eiwitgehalte beperkt. Paarden hebben in hun rantsoen meer structuur nodig dan vele andere grazers, zoals koeien. Een te eiwitrijk dieet kan leiden tot kolieken en hoefbevangenheid.

In een kruidenrijke paardenweide gaan de paarden actief op zoek naar de kruiden die ze lekker vinden en bewegen daardoor meer.

Ook vlinders, bijen en andere insecten zijn dol op kruiden die in bloei komen in een paardenweide. De diepe worteling van de kruiden zorgt voor een betere structuur in de bodem waardoor de waterhuishouding verbetert. De kruiden halen ook mineralen en sporenelementen naar boven van diepere grondlagen. Wanneer paarden deze kruiden eten, worden de mineralen en sporenelementen in de mest achtergelaten op de weide en terug opgenomen door de bodem. Grassen en andere planten die minder diep wortelen, nemen de mineralen en sporenelementen zo beter op. Daarom is het belangrijk om de paardenmest te composteren en opnieuw in te zetten voor de bemesting van de weides.

Wat zijn de voordelen van kruidenrijk grasland?

- **Voor het paard:** Een gevarieerd dieet dat alle nodige voedingsstoffen bevat.
- **Voor de natuur:** Blijvend kruidenrijk grasland bevat veel waard- en nectarplanten voor nuttige insecten en draagt bij tot de CO2 opslag in de bodem.
- **Voor het landschap:** Kruidenrijk grasland zorgt voor mooie open landschappen.
- **Voor jezelf:** Minder nood aan het geven van dure voedingssupplementen.

Een weide **herinzaaien** doe je enkel als er geen sprake meer is van een grasmatt, nadat paarden de graszoden kapot hebben gelopen. **Doorzaaien** geniet de voorkeur omdat de bodem niet verstoord wordt en je dit kan toepassen na een te intensieve begrazing of wanneer je de botanische samenstelling van de weide wenst aan te passen. Ongeacht of je gaat zaaien of doorzaaien, best laat je een bodemanalyse uitvoeren. Hou er rekening mee dat een analyse in een labo 2 tot 4 weken kan duren. Blijkt hieruit dat je weide te rijk is (hoge stikstof, fosfor en kaliumwaardes: NPK-waardes) dan heeft het niet zoveel zin om kruiden door te zaaien. Dan is het beter om eerst het bemestingsbeleid aan te passen en de weides gedurende 2 à 5 jaar te verschrallen. Bij lage NPK-waardes kan een monotone raaigrasweide omgevormd worden naar een meer natuurlijke weide door 2 jaar na elkaar deze weide door te zaaien. Ook vroeg maaien helpt om kruiden meer kansen te geven. Door grassen en kruiden helemaal tot bloei te laten komen zullen zij zichzelf kunnen doorzaaien. Je kan hiervoor delen

en hoeken van je weide uitpalen en ervoor kiezen om dit in zaad te laten komen waardoor de zaden zich kunnen verspreiden over de weide.

Zijn er tekorten van mineralen en sporenelementen aangetoond in de analyse, dan vul je die aan met bodemverbeteraars. De bemesting zelf doe je pas enkele maanden na het inzaaien, om te voorkomen dat het zaad minder goed zou kiemen. Bodemverbeteraars die geen stikstof toevoegen kunnen wel toegepast worden in combinatie met het zaaien. Probeer het gebruik van zware machines zo veel mogelijk te beperken, zeker bij nat weer, want ze kunnen de structuur van je bodem negatief beïnvloeden.

Voor een optimale bodembalans en bodemleven is het belangrijk de bodem niet onnodig diep te bewerken (max 10 à 20 cm) en de grond liefst niet te keren. Ploegen raden we daarom af, beter gebruik je een krukasspitmachine en eg om het zaaibed aan te leggen.

WEIDE HERINZAAIEN

Voordeel	Nadeel
• Volledig nieuwe botanische samenstelling	• Opkomst van ongewenste kruiden • Verstoring bodemleven en opgeslagen koolstof in de bodem wordt weer vrijgelaten in de vorm van CO₂.

Heb je geen keuze en moet je de weide helemaal opnieuw inzaaien laat dan nooit de bestaande vegetatie doodspuiten, dit is nefast voor het leefmilieu.

Voor een optimale kiemkracht zaai je best tussen 15 augustus en 1 oktober. In het najaar groeien

de meeste onkruiden minder snel waardoor het gras een goede zode kan vormen. Zaai je in het voorjaar, dan ga je minder opbrengst hebben bij vroege begrazing. Zaai ook wanneer er regen voorspeld wordt. Laat je weide rusten en maai of hooi je weide voordat je de paarden er voor de eerste keer op laat.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Frees de grond oppervlakkig.
2. Maak een vals zaaibed: maak de weide geheel zaaiklaar maar wacht 2 weken met het echte zaaien. Zo kunnen alle ongewenste kruiden gaan groeien. Deze verwijder je op een droge dag met een oppervlakkige bodembewerking (3 à 4 centimeter). Zo dring je de onvermijdelijke ongewenste kruiden die voorkomen bij opnieuw inzaaien terug.
3. Kies een zaadmengsel geschikt voor je bodemtype met maximaal 30% Engels raaigras.
4. Zaai je met de hand, meng dan het zaad met droog wit zand. Hierdoor heb je een grotere zaaihoeveelheid en kan je het zaad gelijkmatiger verdelen. (1 kg zaad met 1 emmer zand). Inharken en aanrollen wordt aanbevolen om zo weinig mogelijk verlies te hebben. Dit voorkomt dat vogels met een groot deel van het zaad aan de haal gaan en geeft het zaad maximale kans om te kiemen.
5. Zaai je machinaal, vraag dan om de zaaimachine in te stellen zodat de zaadjes 1 cm diep gelegd worden en niet op de gebruikelijke 2 cm. Het dominante Engelse raaigras groeit het best wanneer het op 2 cm diep gezaaid wordt. Door voor 1 cm diepte te kiezen krijgen kruiden en grassen die beter geschikt zijn voor paarden meer kansen.
6. Na het inzaaien komen er ook ongewenste kruiden op zoals ridderzuring, kruiskruid, melganzevoet, zwarte nachtschade, canadese fijnstraal, perzikkruid, enz. Verwijder ongewenste kruiden in een vroeg stadium binnen de 2 maanden na het zaaien. Uittrekken heeft het beste effect en kan in die fase meestal nog zonder problemen omdat de wortels nog niet voldoende gevormd zijn. Aftoppen met de maai-balk helpt om ze het volgend jaar te voorkomen. Meer informatie hierover kan je terugvinden in het hoofdstuk "Hoe een goei wei en inrichting onderhouden?"

Machinaal inzaaien

© Viva Concept, Valentijn Docquier

TIPS!

- Laat een bodemanalyse uitvoeren en doe de nodige bijstellingen.
- Combineer nooit een stikstofbemesting met het inzaaien.
- Vermijd ploegen omwille van het negatieve effect op het bodemleven.
- Bewerk de grond met een krukspitasmachine wanneer er compactering is en breek de eventuele ploegzool met een woeltand.

BESTAANDE WEIDE DOORZAAIEN

Voordeel	Nadeel
• Geen verstoring van het bodemleven • Herstelt een intensief begraasde weide	• Bestaande soorten blijven overheersen

Als de vegetatie op een weide door overbegrazing te hard uitgedund is, is doorzaaien aangegeven. Zo kan je bijvoorbeeld van een koeiweide met 70% tot 100% Engels raaigras een paardenweide maken en eventueel ook kruidenzaad mengen onder het graszaad.

Bij doorzaaien mag het bestaande gras niet te lang zijn. Zorg ervoor dat voor het zaaien het gras erg kort is gemaaid of gegeten door de paarden. Doorzaaien moet mogelijk een aantal maal herhaald worden omwille van de concurrentie van de bestaande zode waardoor nieuwe planten minder kansen krijgen. Doorzaaien kan vanaf maart. Maar je kan ook doorzaaien in september-oktober, wanneer het gras in de weide kort gegraasd is.

TIP!

De meeste doorzaaimachines zijn erop gericht om Engels raaigras door te zaaien en scheuren eerst de grasmatten. Engels raaigras kan hier goed tegen maar vele andere soorten niet. Maak gebruik van een doorzaaimachine die zaadgoed rechtstreeks in de bodem injecteert. Dat geeft t.o.v. andere (door)zaaimachines goede resultaten en je hebt minder zaad per hectare nodig.

HOE BEGIN JE ERAAN?

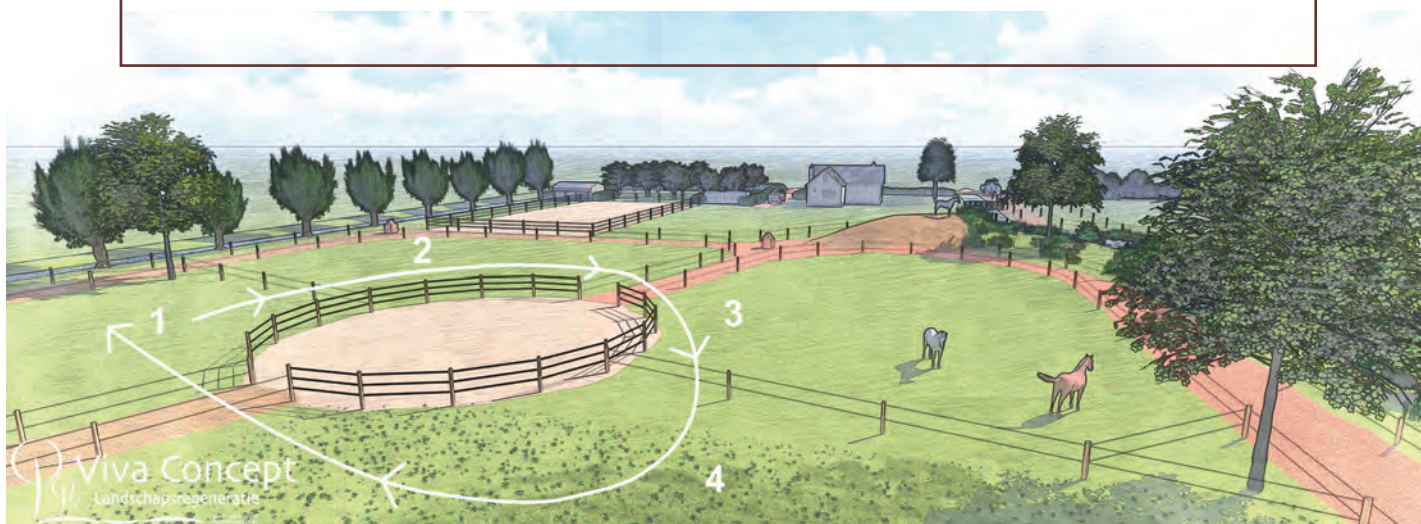
1. Laat een bodemanalyse uitvoeren en doe de nodige bijstellingen met bodemverbeteraars.
2. Kies een aangepast zaadmengsel om door te zaaien. Als het aandeel Engels raaigras in de bestaande weide al hoog is en/of de kruiden beperkt zijn, kies dan voor een mengsel zonder Engels raaigras en met minstens 10% kruiden.
3. Zorg voor een korte grasmatten.
4. Het vroege voorjaar is het beste tijdstip om door te zaaien.
5. Maak de toplaag wat los met een hark of weidesleep vooraleer je gaat doorzaaien met de hand of vraag een loonwerker dit te doen met een geschikte machine zodat er minder zaad verloren gaat..

BEWEIDEN

Om het gras in topconditie te houden, is het belangrijk dat het niet te kort wordt afgegraasd en dat het de tijd krijgt om te rusten en opnieuw te groeien. Er zijn verschillende manieren om de begrazingsdruk te spreiden en de grasmat gezond het houden.

TIPS!

- Laat het gras niet tot op de bodem afgrazen.
- Om schade te voorkomen tijdens de winter haal je de paarden best van de weide zodra het gras op gemiddeld 5 cm staat. Tijdens de wintermaanden kan het gras geleidelijk terug een 2-tal cm groeien.
- Pas vernieuwde weides staan best 10 cm hoog tegen de winter om vorstschade te voorkomen. Te lang gras tijdens een vorstperiode kan ook voor vorstschade zorgen.

Bij rotatiebegrazing deel je je weide op in aparte stukken die om de beurt rusten en begraasd worden.

© Viva Concept, Valentijn Docquier

ROTATIEBEGRAZING

Het eenvoudigste systeem is om de weides op te delen in aparte stukken die om de beurt rusten en begraasd worden. Door de paarden van weide te veranderen kan je met rotatiebegrazing overbetreding en overbegrazing voorkomen. Paarden eten namelijk graag het korte gestrest gras dat amper nog groeit en hierdoor veel te hoge dosissen suikers bevat. Ook het jonge voorjaarsgras met vooral blad en weinig stengel is te suikerrijk voor paarden en bevat te weinig vezels. Daarom doe je er goed aan om de paarden pas vanaf midden juni op de weide te laten en te roteren naar een nieuwe weide zodra het gras gemiddeld 5 cm hoog staat. Het gras in de

nieuwe weide staat dan best langer dan 15 cm. Gemiddeld kan een weide, als je de helft van de lengte van het gras laat staan, na 30 dagen genoeg herstellen om opnieuw begraasd te worden. Door rotatiebegrazing toe te passen is de ontwikkeling van latrines ook beperkter, zeker als je het grootste deel van de mest ook ruimt. Als je teveel paarden hebt voor de oppervlakte aan weides die je ter beschikking hebt, kan je gebruik maken van een paddock met eventueel een track waar de paarden met hooi bijgevoerd worden. Bijvoeren met hooi doe je dus beter niet op de weide zelf zodat de vegetatie terug de kans heeft om aan te groeien.

STROOKBEGRAZING

Een andere optie om hetzelfde resultaat te bereiken als bij rotatiebegrazing is met strook-, strip of lintbegrazing te werken. Tenminste als je grote stroken bijgeeft en de kortbegraste stukken terug afsluit. Door de omheining te verplaatsen, kan je elke week een nieuwe strook gras aanbieden. Het nadeel van hoe strookbegrazing in veel gevallen toegepast wordt is dat paarden het aangeboden stuk vaak heel kort eten en blijven grazen op de stukken die eigenlijk al te kort zijn. Probeer dan ook, als je dit systeem wil toepassen, de omhei-

ning ook aan de andere kant op te schuiven zodat de afgegraste stukken meteen rust krijgen. Denk aan het principe “take half, leave half.”

Deze vorm van strookbegrazing kan voordelen hebben t.o.v. het fragmenteren in kleinere weides indien er ook hooi gewonnen wordt op het land. Bij het weghalen van de tijdelijke afrastering voor de strookbegrazing kan de tractor namelijk eenvoudig maaien, schudden en persen zonder al te veel obstakels of het nadeel van verlies in de hoeken door de vele kleinere weides.

Bij strookbegrazing verplaats je de omheining.

© Viva Concept, Valentijn Docquier

HOOIEN

Als je voldoende oppervlakte hebt, kan je ook je eigen kruidenhooi produceren en hiervoor een kruidenrijk hooiland ontwikkelen. Best maai je twee keer, de eerste keer half juli. Dat is ideaal om kruidenrijk paardenhooi te krijgen maar ook gunstig voor weidevogels. Je kan ook in het voorjaar één keer hooien en nadien door paarden laten begrazen. Je kan dan strookbegrazing toepassen om het weiland optimaal te beweiden.

Pas vernieuwde weides waar kruiden zich nog verder moeten ontwikkelen, worden omwille van de onderlinge concurrentie met het gras best gehooid rond midden mei (voor de bloei van de grassen). Let op met een te hoge bemestingsdosis, want hierdoor kunnen kruiden zich niet goed ontwikkelen. De bemesting doe je dus best steeds i.f.v. een advies op basis van een bodemanalyse. In veel gevallen zal het nodig zijn om

de bemesting gedurende enkele jaren terug te schroeven. Eens de bodem in de juiste conditie is om te beheren als een kruidenrijke hooiweide kan je de bemesting op peil houden door jaarlijks 10 ton mest/bokashi/compost per hectare uit te rijden. Kruidenrijke hooilanden trekken ook vele bijen, vlinders en andere insecten aan. Ze bieden nestgelegenheid en schuilplaats voor kievit, patrijs, geelgors, gele kwikstaart, veldleeuwerik maar ook kleine zoogdieren voelen zich er thuis.

Half juli maai je in in twee fases waarbij steeds in het midden van het weiland gestart wordt en dan verder gemaaid wordt naar de buitenrand. Zo ben je zeker dat weidevogels en andere zoogdieren die er zich schuilhouden niet omsingeld worden en tijdig weg kunnen geraken. Het voordeel van laat hooien is dat het gras minder rijk is en dus beter geschikt is als paardenrantsoen.

TIPS!

- Heb je een overwegend raaigrasweide, hooi dan voor 15 mei om kruiden een kans te geven
- Wil je goed paardenhooi en weidevogels kansen geven dan hooi je best na half juni

KRUIDENSTROKEN VOOR PAARDEN

Kruiden zorgen voor een verbeterde conditie van de paarden en hebben in veel gevallen ook een geneeskrachtige werking. Een kruidenstrook wordt naast de weide ingezaaid (onder of langs de omheining) of in een hoekje dat afgezet kan worden. Zo kunnen de paarden ervan snoepen en komen er nog genoeg planten in bloei die zaad vormen. Zo is het voortbestaan van de kruidenstrook gegarandeerd en wordt er zaad verspreid naar de weide.

Ook paarden kunnen eventuele uitgerasterde faunaranden vanaf het najaar af en toe bezoeken om te grazen. Laat deze zones echter nooit helemaal afgrazen.

Laat je paard vanaf augustus één uur per week in deze natuurlijke apotheek grazen, het zal zowel de omgeving als je paard in evenwicht houden. Het kruidenrijk grasland en kruidenhooi vormt ook al een gevarieerd dieet.

**Kruidenstroken zijn waardevol
voor paard, natuur en landschap**

Wat zijn de voordelen van kruidenstroken voor paarden?

- **Voor het paard:** Kruidenstroken fungeren als een natuurlijke apotheek voor paarden en voorkomen voedingstekorten.
- **Voor de natuur:** Kruidenstroken die zelden bezocht worden door paarden, vormen automatisch een faunarand voor o.a. patrijzen, hazen en andere diersoorten.
- **Voor het landschap:** Faunaranden en ruigtes zorgen voor afwisseling in het landschap.
- **Voor jezelf:** Pluk je eigen keukenkruiden of maak prachtige foto's van je paarden tussen de kruiden!

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Een kruidenstrook zaai je best tussen half april en juni.
2. Zorg ervoor dat de in te zaaien grond volledig gras- en onkruidvrij is.
3. Zaai oppervlakkig of op 1 cm in.
4. Na het zaaien druk je de grond lichtjes aan en geef je, indien nodig, water.
5. Je gebruikt best een mengeling van één-, twee- en meerjarige soorten.
6. Interessante soorten voor een kruidenstrook zijn bijvoorbeeld smalle weegbree, witte dovenetel, herderstasje, citroenmelisse, wilde chicorei, wilde peen, pastinaak, goudsbloem en echte kamille.

EEN **GOEDE** INRICHTING

Werken aan een Goei Wei hoeft niet te stoppen bij een gezond en kruidenrijk grasland. Je kan je paardenweide nog verder integreren in de omgeving en de natuur meer helpen. Het aanleggen van een trackstelsel kan de weides sparen en kruiden meer kansen geven. Om je weide helemaal te integreren in het landschap,

is het goed om na te denken over de materialen die je kiest. Niet alleen bepaalt jouw keuze het beeld, sommige materialen geven zelfs giftige stoffen af aan de bodem. In dit hoofdstuk krijg je info over de inrichting van je weide met omheiningen, stallen en drinkbakken maar ook over het aanleggen van een poel en heuvel.

AANLEG VAN EEN TRACK

De keuze om al dan niet voor de aanleg van een trackstelsel te gaan, moet je in het begin maken, want dit heeft een grote impact op de verdere inrichting. Heb je meer dan 1 paard per hectare en wil je de paarden toch permanent buiten kunnen houden met voldoende beweging en zonder hiervoor je weides om te dopen tot modderpaddocks, dan richt je best een Paddock Paradise™ in. Als we dit doen op een ecologisch verantwoorde manier en met respect voor de natuur en het landschap spreken we over een Equi Habitat®. De basis is een trackstelsel zonder gras voor de paarden, zoals beschreven in het boek "Paddock Paradise, Een gids voor het natuurlijk houden van paarden" uit 2006 van de Amerikaanse natuurlijk bekapper Jaime Jackson.

Door de paarden voornamelijk op een track te houden, krijgt de bodem in de weides en plantzones de nodige rust om het natuurlijke regeneratieproces terug op gang te laten komen. Zo neemt de biodiversiteit toe. De bodemconditie en het bodemleven bepalen de kwaliteit van het voedsel dat erop groeit en dus ook de gezondheid van wie zich hiermee voedt. Door ervoor te zorgen dat de paarden kruiden, takken en bladeren kunnen eten die onder, door of over de schrikdraad groeien, blijven ze steeds in beweging.

Door een pad zonder gras aan te leggen rondom je weides kan je de paarden daarop houden. Zo voorkom je overbegrazing én je kan je paarden stimuleren om meer te bewegen.

Zeker voor paarden die te snel dik worden of andere gezondheidsklachten hebben, is dit systeem heel geschikt. Zorg dat je pad aangepast is aan het aantal paarden dat erop zal komen te staan. Typisch varieert dit tussen 2 meter en 5 meter breed afhankelijk van het aantal paarden, de grootte van de paarden en de dynamiek in de kudde. Een breedte van gemiddeld 3 meter is perfect voor een relatief rustige kudde van 4 paarden. Uiteraard is er ook nood aan bredere paddocks om te kunnen rollen. Door enkele keren op kortere afstanden de track te versmallen naar 2 meter, zorg je ervoor dat de beweging gestimuleerd wordt. Hoe smaller de track, hoe meer ze voor elkaar plaats moeten maken en hoe breder de track, hoe meer het een paddock wordt waar ze enkel wat gaan staan zonder te bewegen. Op stukken track die doodlopen, is het wel belangrijk om het stuk breed genoeg te maken zodat de paarden ruimte hebben om te draaien en er nooit een paard vastgezet kan worden door een dominant paard uit de kudde. Ronde hoeken zorgen voor meer veiligheid.

In de winter kan er modder voorkomen op de tracks en paddocks. Paarden hebben nood aan modder, erin rollen is immers een deel van hun dagelijkse hygiëne. Maar modder hoort bij voorkeur slechts op een beperkt gedeelte, bijvoorbeeld bij de poel, aanwezig te zijn. Paarden dienen steeds voldoende ruimte en tracks te hebben waar ze niet in de modder hoeven te staan.

TIPS!

- Sluit om modder te voorkomen in de winter een groot deel van je track af. Zeker de laagste of natste stukken.
- Stem het aantal paarden dat op de tracks loopt af met de beschikbare track oppervlakte.
- Voorzie zand en/of lava tracks en paddocks, zeker op de plaatsen waar hooi aangeboden wordt.

Om zand paddocks of verhardingen aan te leggen heb je een vergunning nodig. Lavagesteente is een materiaal van natuurlijke oorsprong en kan ingezet worden als waterdoorlatende verharding. Het is ook nog goed voor de slijtage van de hoeven. Een ander

voordeel van het gebruik van lavagesteente is dat er bij het composteren van de mest extra mineralen en sporenelementen toegevoegd worden bij de compost. Bij het ruimen van de mest, komen er immers kleine lavasteentjes in de composthoop terecht.

Track met waterdoorlatende verharding in lava

© Viva Concept, Valentijn Docquier

Teken verschillende mogelijke ontwerpen van je track uit op schaal op een luchtfoto. Die kan je vinden op Google Maps of geopunt.be. In een bestaande weide kan je met een tijdelijke omheining een ontwerp uitzetten om te kijken of het handig is in gebruik en of alle poortjes op de juiste plaats staan. Gebruik voor de bochten 4 paaltjes en indien mogelijk al een vaste paal, zo kan je de draad opspannen en is het ook veilig voor de paarden.

Een rolplek is een plaats met los zand waar paarden kunnen rollen om hun vacht te verzorgen. Als je een piste integreert in je ontwerp en deze ook altijd toegankelijk maakt voor de paarden, is dit alvast voorzien.

Op de track kan je uitdagingen en hindernissen voorzien in de vorm van boomstammen die over de track liggen en een liksteen die verstopt is in een berg stenen of in een holle boomstam.

Bij het ontwerp kies je best voor een hoofdvoederplaats dichtbij de hooiopslag. Nog belangrijker op een tracksysteem is dat er verspreid kleine voederplaatsen voorkomen. Dit zorgt ervoor dat de kudde in beweging blijft. Zorg ervoor dat je overal met een kruiwagen kan komen. Heb je meerdere kuddes of ruimte nodig om regelmatig een nieuw paard te integreren, hou hiermee dan rekening in het ontwerp. Zorg ervoor dat er een opdeling van het tracksysteem gemaakt kan worden zonder dat deze abrupt bij een breedte van 3 meter stopt.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Teken de verschillende mogelijke ontwerpen uit op een luchtfoto op schaal.
2. Voorzie voederplaatsen, bredere paddocks om te rollen, verschillende ondergronden en hindernissen. Hou rekening met een centrale hooiopslag en de mogelijkheid voor het opdelen van de kudde door te track op te delen.
3. Maak het pad tussen 2 en 5 meter breed i.f.v. het aantal paarden.
4. Vraag een vergunningen voor de (waterdoorlatende) verhardingen en paddocks.

LEGENDE

1. Schuilstal met regenwater opvang
2. Hooiopslag
3. Mestvaalt
4. Piste
5. Roundpen en rolplaats
6. Duurzame afrastering geïntegreerd in het landschap
7. Rivier die natuurlijk meandert gedeeltelijk uitgerasterd voor paarden
8. Solitaire bomen
9. Kruidenrijke rotatieweide
10. Kruidenrijke hooiweide met nabegrazing door strookbegrazing
11. Poel gedeeltelijk uitgerasterd voor paarden met faunarand
12. Heuvel gedeeltelijk uitgerasterd voor paarden met microklimaat
13. Track
14. Voederplaatsen
15. Knotbomenrij
16. Haag
17. Heg
18. Houtkant
19. Bosjes
20. Boomgaard
21. Takkenwal
22. Composthoop
23. Faunarand
24. Kruidenstrook

Wat zijn de voordelen van een trackstelsel?

- **Voor het paard:** De continue vrije beweging in een kudde komt tegemoet aan de behoefte van paarden aan sociaal contact en het natuurlijke migreer- en foeragegedrag.
- **Voor de natuur:** Door overbegrazing en overbetreding van weides en plantzones te voorkomen kunnen natuurlijke regeneratieprocessen hun werk doen, kan de bodem herleven en krijgen verschillende gewassen een kans. Dit is goed voor de biodiversiteit.
- **Voor het landschap:** In een landschap hoeven tracks niet storend te zijn, ze kunnen zelfs gebruikt worden om historische routes en/of zichtlijnen te accentueren.
- **Voor jezelf:** Je wint tijd door niet langer dagelijks de paarden op stal te moeten zetten.

PALEN

Om te vermijden dat er giftige stoffen uitlekken in je bodem en poel (dus ook in de voeding en het drinkwater van je paarden) gebruik je best onbehandelde boompalen. Dit ziet er ook het meest natuurlijk uit.

Gewolmaniseerde palen (groen tuinhout) en gecreosoteerde palen (bruin) zoals treinbilzen gebruik je dus beter niet. Ook recyclage plastic palen

krijgen soms ook wel de stempel duurzaam te zijn maar integreren niet mooi in het landschap en de meeste fabrikanten kunnen niet garanderen dat ze geen giftige stoffen uitlekken in de bodem.

Boompalen kan je langer laten meegaan door ze te verkolen op de plaats waar het snelste rotting optreedt nl. van 10 cm boven de grond tot 30 cm onder de grond.

Gedeeltelijk verkolen van onbehandelde palen bevordert de levensduur.

© Viva Concept, Valentijn Docquier

Hoe meer kernhout, hoe langer de paal meegaat. Kies dus voor dikke palen van minsten 8 à 10 cm. Palen van 10 à 12 cm, gaan nog langer mee. Kies voor kastanje, eik of acacia. Let wel op met acacia, de bast hiervan is giftig.

De hoogte van de buitenomheining hangt af van je paard. Gemiddeld is 130 cm een goede hoogte. Voor de binnenomheining is een gemiddelde hoogte van 100 cm aan te bevelen, zo kunnen paarden nog van de planten eten. Palen in een rechte lijn worden best 50 à 60 cm in de grond gezet. De lengte van de palen is afhankelijk van het gebruik ervan: bij de buiten- of binnenomheining, bij rechte stukken of in bochten en hoeken. Je kiest dus best voor een variabele

hoogte van de palen (250 cm, 200 cm, 180 cm of 150 cm). Door niet enkel met palen van 250 cm hoog te werken, druk je ook de totale kostprijs van de palen.

In hoeken en bochten waar er meer trekspanning is van de schrikdraad, zet je de palen tot 90 cm in de grond. Om een open gevoel te houden, zet je de palen best niet te dicht op elkaar. Bij gebruik van een professioneel opgespannen kunststof schrikdraad, is een gemiddelde tussenafstand van 6 meter aan te bevelen. Uniformiteit in de omheining geeft een mooi uitzicht dus probeer zoveel mogelijk hetzelfde type palen te gebruiken.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies de juiste palen.
2. Zet op elke plaats waar een paal moet komen een prikpaal of bamboestokje.
3. Boor de gaten met de juiste diameter, 10 cm minder diep dan dat de paal in de grond moet.
4. Klop de paal de laatste 10 cm stevig vast.

DRAAD, KOORD OF LINT

De mooiste, makkelijkste, goedkoopste en veiligste oplossing is een dunne kunststof schrikdraad in een donkere kleur. Paarden weten heel snel waar de afrastering loopt, ook al is het nauwelijks te zien voor het menselijk oog. Ook de overgang tussen track en gras zorgt voor een duidelijke scheiding. Laat je paarden eerst wennen aan de nieuwe omgeving met extra afrastering. Dit kan je doen door op enkele plaatsen tijdelijk rood-witte lintjes rond de afrastering te knopen. Ook als er veulens komen, is het een goed idee om de extra marke-

ring tijdelijk aan te brengen. Haal deze lintjes weg nadat de paarden hun omgeving gewend zijn. Dit brengt het landschap terug tot rust. Als je lint gebruikt zijn er nadelen: zo moeten de palen dan op 3 à 4 meter uit elkaar gezet worden i.p.v. 6 meter. Zelfs dan zal het lint sneller verslijten doordat de wind het laat wapperen. Dubbel zoveel palen en wapperende linten, ook al zijn ze in een donkere kleur uitgevoerd, verstoren het open landschap. Uiteraard is het gebruik van prikkeldraad ten sterkste afgeraden op een paardenweide.

Wat zijn de voordelen van duurzame materialen?

- **Voor het paard:** Een goed geplaatste, duurzame afrastering, is meestal ook een veilige afrastering en voorkomt dat paarden zich kunnen verwonden.
- **Voor de natuur:** Geen milieuvervuiling door schadelijke materialen.
- **Voor het landschap:** Natuurlijke materialen kunnen mooi geïntegreerd worden in het landschap.
- **Voor jezelf:** De kost van duurzame materialen ligt initieel meestal iets hoger maar ze gaan ook langer mee

Uitrasteren met donkere schrikdraad

© Viva Concept, Valentijn Docquier

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies de juiste draad en hoogte van montage i.f.v. je paarden en aanplant. Zorg ervoor dat ze de nieuwe blaadjes en takken van de houtige aanplant kunnen eten zonder dat ze de kern van de struik of de bast van de bomen kunnen beschadigen.
2. Teken de juiste hoogte van de isolatoren af. In de meeste gevallen volstaat het om elke 50 cm een draadje te voorzien. Wanneer je heel dicht tegen bomen gaat moet je van 20 cm tot 200 cm 10 draadjes voorzien om te voorkomen dat ze de schors beschadigen.
3. Vijs de isolatoren in de palen (met een vijs-machine en hulpstuk voor isolatoren is dat extra handig en snel)
4. Leg de draad in de isolatoren en span heel goed op, dat is belangrijk voor de veiligheid van de paarden. De bedoeling is dat de draad breekt als ze erdoor lopen en niet dat ze verstrikt raken in een loshangende schrikdraad die stroomstoten blijft geven.

STROOMAPPARAAT

Gras, kruiden en struiken die tegen schrikdraad groeien dienen automatisch weggebrand te worden, door gebruik te maken van een sterk en kwaliteitsvol stroomapparaat van minstens 8.000 volt en 3 joule. Waar de track loopt, zullen de paarden steeds het groen kort houden zodat het de schrikdraad niet kan raken.

Waar paarden niet kunnen komen zal het groeiend groen bij het raken van de schrikdraad

automatisch weggebrand worden door de hoogspanning zodat er verder geen verlies van stroom meer optreedt. Extra handig is een apparaat waar je ook de actuele spanning van kan aflezen, zo kan je direct ingrijpen wanneer je bijvoorbeeld na een storm toch zwakke plekken zou krijgen in je afrastering. Moest er een tak afbreken en op de schrikdraad terechtkomen, dan zie je dit op het scherm door het terugvallen van bijvoorbeeld 8.000 volt naar 6.000 volt.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies het juiste stroomdraadapparaat.
2. Voorzie ook steeds een bliksemafleider zodat je stroomdraadapparaat niet beschadigd raakt als de bliksem inslaat op de draad.
3. Zorg voor een goede aarding van het apparaat. In veel gevallen zijn tot 3 aardingspennen nodig om dat te realiseren.
4. Bestudeer goed de installatieinstructies of raadpleeg hiervoor een specialist.

POST & RAIL

Wanneer je kiest om met een houten omheining te werken, doe je dit best enkel in de buurt van het huis, de stal en de piste. Anders wordt dit te opvallend in het landschap. Hierbij hebben gekloven balken ook een meer natuurlijke uitstraling dan rechte balken. Hagen en takkenwallen zijn ook een uitstekend alternatief voor houten omheiningen om een veilige barrière te maken tussen de weides en bijvoorbeeld een weg.

Gekloven post & rail met takkenwal

© Viva Concept, Valentijn Docquier

TAKKENWAL

Door snoeihout van je bomen, houtkanten en heggen te verzamelen op een lange smalle takkenhoop, gestut met duurzame boompalen, kan je de wind breken op je weide, een omheining camoufleren en/of je paarden van een extra eetplek voorzien. Zet de palen hiervoor dicht genoeg bij elkaar want paarden gaan knabbelen aan deze takken en ze lostrekken. De takkenwal biedt ook een onderkomen en voedselgelegenheid voor egels, padden en vogels.

Heb je een knotwilg, dan kan je het snoeihout aan je paarden aanbieden als extra voer. Wanneer ze klaar zijn met de bast af te knagen, vlecht je de takken tot een windscherm samen. Om een stevige takkenwal te maken waar een schrikdraad overbodig is, voorzie je best elke 50 cm een paal. Je kan ook elke meter een paal zetten maar dan is een extra schrikdraadje nodig. Een takkenwal kan 50 cm breed gemaakt worden maar ook 200 cm.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies voor onbehandelde palen.
2. Zet de palen diep genoeg in de grond en dicht genoeg bij elkaar als de paarden er rechtstreeks toegang tot hebben.
3. Vul de wal met takken.

Knotbomenrij met takkenwal

© Viva Concept, Valentijn Docquier

Takkenwal

© Viva Concept, Valentijn Docquier

SCHUILSTAL

Paarden schuilen vaak alleen bij extreme omstandigheden in een stal. Maar ze staan wel graag uit de wind of uit de zon. Hiervoor is een grote boom, een houtkant, een bomenrij of een takkenwal ideaal. Gebruik voor de bouw van je schuilhok

houtachtige, uniforme materialen. Kleed je schuilhok in met een houtkant of een grote boom zodat het opgaat in het landschap. Wat vergunningen en vrijstellingen betreft: win hiervoor op voorhand advies in bij je gemeente of een landschapsarchitect.

TIPS!

- Contacteer je gemeentebestuur voor advies over vergunningen.
- Kies houtachtige uniforme, duurzame materialen.
- Zet een schuilstal met de opening naar het oosten.
- Integreer je stal in het landschap met een haag of boom.

DRINKBAKKEN

Het recupereren van een oud bad als drinkbak is in principe duurzaam maar ziet er vaak slordig uit. Maak zoveel mogelijk gebruik van regenwater dat je opvangt van de schuilstal en het water van de poel als drinkwater voor de paarden. Paarden geven de voorkeur aan regenwater boven leidingwater of grondwater. Bij voorkeur wordt het regenwater aangeboden in een halve wijnton met vlottersysteem. Het voordeel is dat een eiken wijnton geen weekmakers, pcb's of hormoonverstorende oestrogenen bevat die kunnen uitlekken in het drinkwater, in tegenstelling tot de vaak gebruikte speciekuipen.

Het water wordt in de zomer koel gehouden door de verdamping via het hout. Door het vlottersysteem is de halve wijnton steeds gevuld met water. Hierdoor hebben paarden altijd water, krijgen ze geen kans om met lege kuipen te spelen en geraken andere dieren zonder problemen terug uit de ton. Het water staat namelijk steeds tot aan de rand zodat vogels er terug uit geraken en je kan nog een trapje voorzien voor de insecten. Eventueel kan je nog een automatische vorstbestendige drinkbak voorzien op leidingwater. Zo hoef je je nooit zorgen te maken over de aanvoer van water.

Wat zijn de voordelen van natuurlijk water?

- **Voor het paard:** Paarden verkiezen meestal regen- of poelwater boven grond- of leidingwater.
- **Voor de natuur:** Een poel is de ideale biotoop voor nuttige insecten, amfibieën en zeldzame planten.
- **Voor het landschap:** Water brengt leven in het landschap.
- **Voor jezelf:** Minder gebruik van leidingwater brengt een aanzienlijke kostenbesparing met zich mee.

TIPS!

- Vang het regenwater op van het dak van je schuilstal.
- Bescherm de opvangbak tegen zonlicht, zo komen er minder algen in.
- Kies een drinkbak die in het landschap past.
- Maak je drinkbak veilig voor kleine dieren door een tak als ladder of een vlottersysteem.

POELEN EN WADI'S

Een veedrinkpoel (of kortweg poel) wordt aangelegd als drinkwatervoorziening in een weide voor paarden en vee. Idealiter bevat een poel bijna het hele jaar door vanzelf grond – en/of regenwater. Als er tijdens een groot deel van het jaar geen water in de poel staat, spreken we van een wadi i.p.v. poel. De meerwaarde voor de biodiversiteit is dan minder groot, maar voor paarden blijft het heerlijk om hieruit te kunnen drinken en in te spelen. Drinkwater voor de paarden is niet het enige voordeel van een poel. Ze vormen ook

een ideale leefplek voor heel wat amfibieën, kleine zoogdieren en waterplanten.

Dat er op bepaalde plaatsen rond de poel modder ontstaat kan geen kwaad voor de paarden, want een modderbad is een essentieel onderdeel van hun dagelijkse hygiëne. Wel is belangrijk dat er gedurende alle seizoenen voldoende moddervrije plaatsen en doorgangen zijn zodat de kootholtes ook kunnen drogen en mok voorkomen wordt.

TIP!

Als er geen water meer in de poel staat in de zomer, zet dan een drinkschaaltje. Een ondiepe schaal met steentjes is bijvoorbeeld ideaal voor bijen.

Poelen zorgen voor drinkwater en vormen een ideale leefplek voor andere dieren en planten

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Voor een nieuwe poel moet je een omgevingsvergunning aanvragen bij het omgevingsloket. www.omgevingsloketvlaanderen.be
2. Zoek het laagste punt in je weide. Met een grondboor maak je een put tot 1,5 m diep. Controleer na enkele weken er water in deze put staat. Meestal is je terrein dan geschikt om een poel aan te leggen.
3. De aanleg gebeurt best wanneer het grondwater het laagst staat. (augustus-september)
4. Een poel heeft best een organische, ietwat grillige vorm omdat veel poelorganismen leven op de overgang tussen droog en nat. De ideale oppervlakte is minstens 50 m².
5. De poel mag niet in verbinding staan met grachten. Zo kan het water vervuild raken of kunnen er vissen in de poel terechtkomen, die alle amfibieën opeten.
6. Gebruik geen meststoffen of pesticiden in de buurt van je poel.
7. De noord- en westelijke oeverkant zijn best zacht hellend (30 graden). Zo zorg je dat paarden makkelijker bij het water kunnen en kleinere dieren er ook weer uit geraken. De overige zijden mogen steiler zijn. Voor amfibieën is vooral de westelijke oever belangrijk. Zorg er dus voor dat deze zijde niet toegankelijk is voor je paarden.
8. Om het waterleven te stimuleren, moet er genoeg licht in de poel vallen. Best staan er niet teveel bomen rondom je poel: zij houden het licht weg en de bladeren zijn niet goed voor de waterkwaliteit.
9. Om ook andere dieren te laten genieten van de poel, sluit je best een deel van de poel af met schrikdraad. Zo krijgen planten en waterdieren rust om zich te ontwikkelen.
10. Ook al valt een poel in de zomer droog, het blijft een meerwaarde voor paarden. Je kan een diepere zone in de poel afsluiten voor de paarden en voorzien van een ondoorlatende kleibodem. Zo voorkom je dat het water wegsijpelt en kunnen amfibieën zich toch voortplanten bij droogte.
11. In een poel die in balans is vormen muggen geen probleem. Ze staan op het menu bij amfibieën en de boerenzwaluw. Die nestelt graag in paardenstallen. Zwaluwen hebben vooral modder nodig om hun komvormig nestje te maken in een donker plekje in de stal. Ze vangen wel 20.000 insecten per dag. Een win-win voor jou en je paarden. Bij droog weer voorziet een poel de nodige modder voor de lustige bouwers.

HEUVEL

Met de uitgehaalde grond van je poel kan je een heuvel aanleggen. Je paard staat hier graag op de uitkijk en deze heuvel zorgt voor een micro-klimaat die de vestiging van verschillende planten en diersoorten ten goede komt. Een centraal punt op je perceel of in het landschap is ideaal als locatie voor een berg waarop paarden een goed uitzicht hebben. Let op, deze heuvel is ook vergunningplichtig. Combineer de heuvel met de poel in je aanvraag.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies een centraal punt in het landschap.
2. Vraag een vergunning aan.
3. Gebruik de grond uit je poel of bestel geschikt zand voor het aanleggen van een heuvel.
4. Laat een loonwerker de grond aandrukken in een stevige heuvel.
5. Om een deel van de heuvel te laten begroeien met gras, zorg je er best voor dat deze half op de track ligt en half in de weide.

DE GOEDE BEPLANTING

Hagen, heggen en houtkanten bepalen het beeld van een landschap. Vroeger werden ze aangeplant om aan te geven waar de grenzen lagen, voor houtproductie en/of als beschutting voor het vee. Van heggen, houtkanten of knotbomen kan je regelmatig takken oogsten om aan de paarden te voeren. Integreer verschillende soorten bomen die de paarden ook schaduw geven. Bomen kunnen gebruikt worden om bijvoorbeeld een schuilstal beter te integreren in het landschap. Of kies voor een boomgaard!

De gesnoeide takken van knotbomen kunnen vers of in de winter gedroogd aan de paarden gegeven worden als takkenhooi. Dit kan je doen

door de takkenwal aan te vullen en de paarden hieruit te laten eten, zo vullen ze hun dieet aan met bladeren, schors of hout. Kijk in de tabel op p. 29 welke boom- en struiksoorten hiervoor geschikt zijn.

Hagen, heggen en houtkanten zijn een thuis voor vele dieren, om te schuilen, te rusten, te nestelen of als voedselvoorraad. Ze worden ook wel de snelwegen voor kleine zoogdieren genoemd omdat ze plekken met elkaar verbinden, zodat dieren zich ongezien kunnen verplaatsen. Om vogels te helpen zijn bloeiende heggen en houtkanten ideaal. Een geschoren haag bloeit niet en is dus minder aan te raden.

Wat zijn de voordelen van houtige gewassen?

- **Voor het paard:** Houtige gewassen voorzien in aanvullend ruwvoer.
- **Voor de natuur:** Hagen, heggen, houtkanten, bomen en takkenwallen voorzien in voedsel en nestplaats voor vele diersoorten.
- **Voor het landschap:** Hagen, heggen, houtkanten en takkenwallen kunnen gebruikt worden om storende elementen te maskeren. Bomen accentueren zichtlijnen en zorgen voor een integratie in het grotere omliggende landschap.
- **Voor jezelf:** Extra gratis ruwvoer dat verticaal groeit en amper werk vraagt.

Om nestgelegenheid voor nuttige insecten en kleine dieren zoals patrijs, haas en fazant te creëren, is het goed om een paar hoekjes van de weide wat te laten verwilderen. Op deze ruigere stukken mogen de paarden maar 1 keer per jaar 'grazen'.

De plantwerken doe je tussen november en februari, wanneer de planten in rust zijn. Zorg voor voldoende compost bij de planten. Zo geef je ze een goede start. Gebruik geen half afgerijpte paardenmest, dit verbrandt de bomen. Tijdens een droog voorjaar/zomer is het belangrijk om het eerste jaar de planten eenmaal per week overvloedig water te geven en een mulchlaag van schors of bladeren tussen de plantjes te gebruiken.

TIP!

Zorg ervoor dat de paarden nooit toegang krijgen tot boomstammen en kernen van struiken. Indien er al paarden in de zones staan die aangeplant zullen worden, maak dan eerst een afrastering met stroomdraden en plant dan pas aan. Zorg er ook voor dat er steeds stroom op deze draden staat want nieuwe en jonge aanplant is zeer verleidelijk voor de paarden.

PLANTWIJZER: PLANT VAN HIER

Nederlandse naam	Latijnse naam			haag	heg	houtkant/vogelbosje	solitaire boom	knotboom	natte standplaats	Streek in Limburg
 Veldesdoorn of Spaanse Aak	Acer campestre		•	•	•	•	•	•		H, M
 Zwarte Els	Alnus glutinosa					•	•	•	•	H, M, K
 Ruwe Berk	Betula pendula					•	•			H, M, K
 Zachte Berk	Betula pubescens					•	•		•	H, M, K
 Haagbeuk	Carpinus betulus			•	•	•	•	•		H, M, K
 Tamme Kastanje	Castanea sativa	•	•			•	•	•		ingebourgerd
 Gele Kornoelje	Cornus mas		•	•	•	•				H, M
 Rode Kornoelje	Cornus Sanguinea	•	•	•	•	•				H, M
 Hazelaar	Corylus avellana	•		•	•	•	•			H, M, K
 Eenstijlige Meidoorn	Crataegus monogyna	•		•	•	•				H, M, K
 Tweestijlige Meidoorn	Crataegus laevigata	•		•	•	•				H, M
 Wilde Kardinaalsmuts	Euonymus europaeus	•			•	•				H, M
 Beuk	Fagus sylvatica			•		•	•	•		H, M, K
 Gewone Es	Fraxinus excelsior					•	•	•	•	H, M, K
 Hulst	Ilex aquifolium	•	•	•		•				H, M, K
 Mispel	Mespilus germanica		•			•				ingebourgerd
 Ratelpopulier of Trippopulier	Populus tremula	•				•	•			H, M, K
 Zoete Kers of Boskers	Prunus avium	•	•			•				H, M
 Europese Vogelkers	Prunus padus		•			•			•	H, M, K
 Sleedoorn	Prunus spinosa	•	•		•	•				H, M, K
 Wintereik	Quercus petraea					•	•	•		H, M, K
 Zomereik	Quercus robur	•	•			•	•	•		H, M, K
 Sporkeshout	Rhamnus frangula	•	•		•	•				H, M, K
 Hondсроos	Rosa canina	•	•		•	•				H, M, K
 Braam	Rubus fruticosus	•	•		•	•				H, M, K
 Framboos	Rubus idaeus	•	•	•	•	•				H, M, K
 Wilg	Salix spec.		•	•	•	•	•	•	•	H, M, K
 Gewone Vlier	Sambucus nigra				•	•				H, M, K
 Wilde Lijsterbes	Sorbus aucuparia	•	•			•	•			H, M, K
 Winterlinde	Tilia cordata		•	•		•	•	•		H, M, K
 Zomerlinde	Tilia platyphyllos		•	•		•	•	•		H, M, K
 Ruwe Iep of Bergiep	Ulmus glabra	•		•	•	•		•		H, M
 Gladde Iep of Veldiep	Ulmus minor	•	•	•	•	•	•	•		H, M, K
 Gelderse Roos	Viburnum opulus				•	•			•	H, M, K

LEGENDE

 Geschikt voor paarden. Opletten, maar meestal geen probleem Giftig, te vermijden soorten.

 Goede waard-, nectar-, of pollenplant voor vlinders of bijen

Streek in Limburg

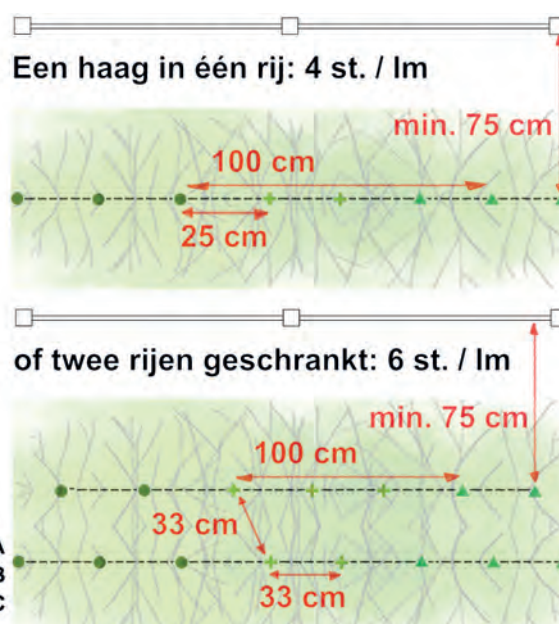
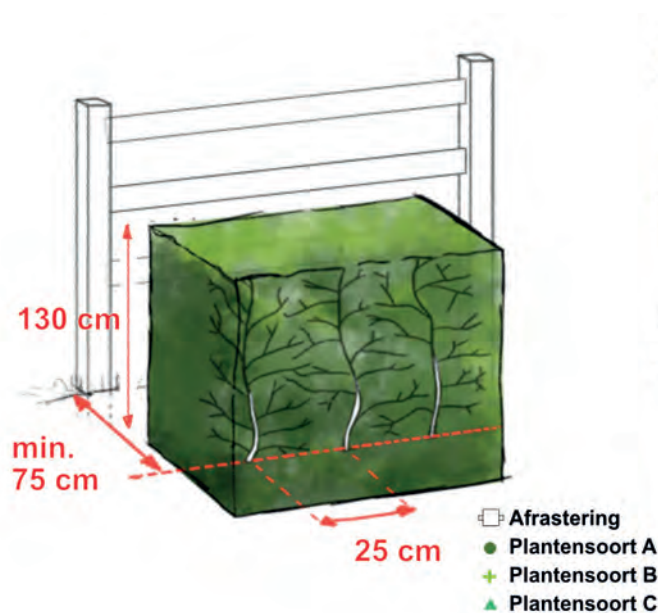
H: Haspengouw K: Kempen M: Maasvallei

HAGEN

Een haag bestaat uit één of twee rijen met een 4-tal planten per lopende meter en wordt één à twee maal per jaar geschoren. Het scheren kan je gedeeltelijk uitbesteden aan de paarden. Beperk zelf de hoogte van de haag tot 130 cm, zo bewaar je een mooi overzicht over het landschap. Laat 75 à 100 cm ruimte tussen de kern van de haagplant en de afrastering. Een uitgerasterde zone waar een haag in komt, is dus 150 à 200 cm breed. Hagen kunnen bestaan uit één soort zoals meidoorn

of haagbeuk maar ook uit meerdere soorten voor een gemengde haag.

Het mengen van soorten geeft een meerwaarde voor de diversiteit in het landschap. Er kan ook geopteerd worden voor een fruit haag van appel, peer of kleinfruit. Dan is een plantafstand van 1 meter aan te bevelen. Laat 100 à 150 cm ruimte tussen de kern van fruit haag en de afrastering. Een uitgerasterde zone waar een fruit haag in komt is dus 200 à 300 cm breed.

Bron: © Regionaal Landschap Rivierenland
Bewerking en bron afmetingen: Viva Concept

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Maak een selectie van het juiste bosgoed op basis van de Plantwijzer (dit zijn jonge plantjes van 60 à 150 cm groot)
2. Maak een sleuf of boor om de 25 cm een gat van minstens 15 cm diameter.
3. Schik het bosgoed bij een gemengde haag zo dat er steeds enkele planten van dezelfde soort

samen staan.

4. Vul de plantgaten en meng compost onder de grond.
5. Dek af met een mulchlaag om uitdroging te voorkomen.
6. Tijdens lange droge periodes: geef het eerste jaar 1 maal per week overvloedig water.

HEGGEN

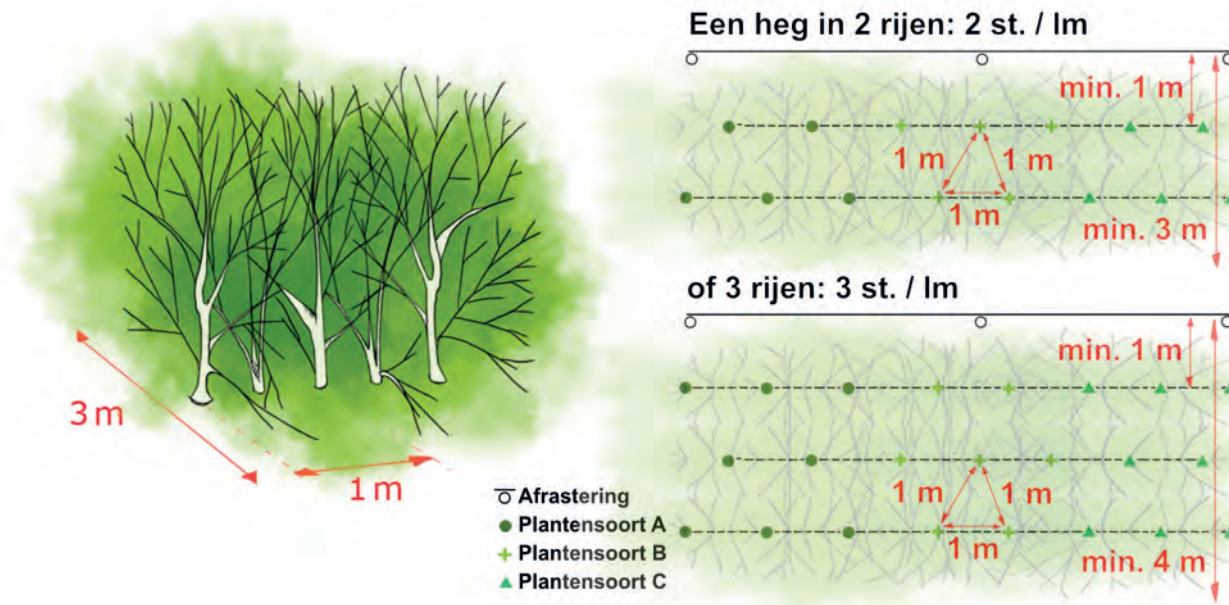
Een heg laat je wat wilder uitgroeien dan een haag, zodat ie bloemen en vruchten draagt. Hier profiteren insecten en vogels van.

Bij een heg spreken we over 2 à 3 rijen planten, de planten staan geschrant t.o.v. elkaar. Er kan af en toe eens grof gesnoeid worden om de grootste uitlopers in te perken. Voorzie 100 cm van de kern van de plant tot aan de afrastering. Een uitgerasterde zone waar een heg in komt, is dus 300 à 400 cm breed.

Een veekering heg is een voor paarden ondoordringbare heg door de stekels van meidoorn of sleedoorn. Of er worden planten gebruikt die

niet gegeten worden door paarden zoals vlier, spork en lijsterbes.

Bij een vlechtheg of legheg worden soorten zoals meidoorn onderaan ingehakt en diagonaal gebogen. Het geheel wordt zo minder goed doordringbaar. Op de plaats waar het stammetje gespleten werd door het diagonaal leggen van de meidoorn ontstaan weer nieuwe verticale uitgroeiers. Een vlechtheg is de paardvriendelijke voorloper van de prikkeldraad. Vooraleer een heg ondoordringbaar wordt, dient hij wel eerst een 8-tal jaar uit te groeien achter een schrikdraad. Daarna kan de schrikdraad weggehaald worden.

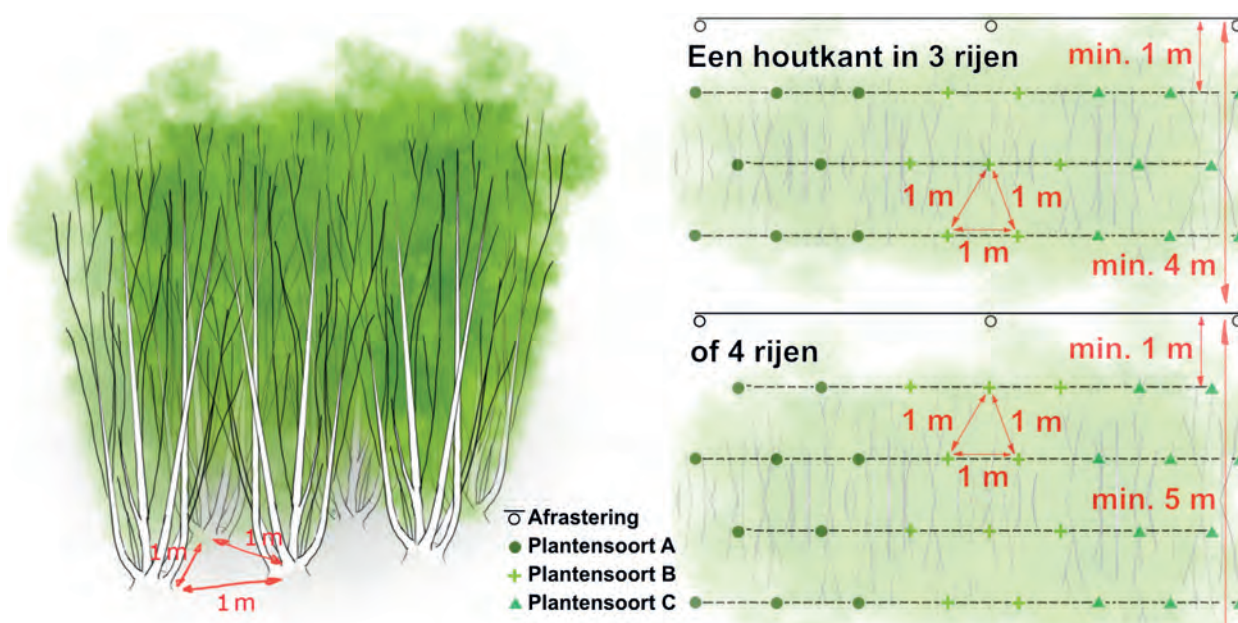
Bron: © Regionaal Landschap Rivierenland
Bewerking en bron afmetingen: Viva Concept

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies de plantensoorten uit de Plantwijzer (p. 29).
2. Maak twee sleuven of boor elke 100 cm een gat van minstens 15 cm diameter.
3. Vul de plantgaten en voeg compost toe.
4. Plant de heg geschraagd (zie tekening).
5. Dek af met een mulchlaag om uitdroging te voorkomen.
6. Raster 3 à 4 meter uit voor de ruimte van de heg op minimum 1 meter van de dichtste plant.

HOUTKANTEN

Het verschil tussen een houtkant en een heg is dat hier niet alleen struiken maar ook echte bomen in geïntegreerd kunnen worden. Een houtkant wordt om de 3 à 15 jaar laag bij de grond afgezaagd (afhankelijk van de gebruikte soorten), waarna de houtkant opnieuw kan uitgroeien uit de overblijvende stronken. Een uitgroeide houtkant heeft een breedte van drie tot vijf meter.

Bron: © Regionaal Landschap Rivierenland
Bewerking en bron afmetingen: Viva Concept

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies de plantensoorten uit de Plantwijzer (p. 29).
2. Maak twee sleuven of boor gaten van minstens 15 cm diameter
3. Vul de plantgaten en voeg compost toe
4. Plant de houtkant geschraagd (zie tekening)
5. Dek af met een mulchlaag om uitdroging te voorkomen.
6. Raster 5 meter uit voor de ruimte van de houtkant en dit op minimum 1 meter van de dichtstbijzijnde plant.

VOGELBOSJES

Als je over voldoende oppervlakte in je weide beschikt, kan je ook een struweel, snoepbosje of vogelbosje aanplanten. Een vogelbosje is een klein vlakvormig beplantingselement dat voornamelijk uit bes- en doorndragende inheemse struiken bestaat zoals meidoorn, hazelaar, hondsroos, braam. Vogelbosjes bieden voedsel en bescherming voor heel wat vogels en kleine zoogdieren. Ook insecten zoals bijen

en vlinders vinden er nectar en stuifmeel. Het zorgt voor een boost van de biodiversiteit in de omgeving. Een vogelbosje raster je best uit voor je paarden. De paarden mogen er langs de buitenkant af en toe wel van snoepen. Een vogelbosje biedt de paarden beschutting tegen wind en zon. Beheer een vogelbosje door het om de 5 à 10 jaar laag bij de grond af te zagen zoals bij houtkanten.

Hondsroos

Meidoorn

Hazelaar

Deze soorten bieden voedsel en schuilplekken voor vogels en kleine zoogdieren

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies de plantensoorten uit de Plantwijzer (p. 29).
2. Boor de gaten waar je de planten wil hebben.
3. Vul de plantgaten en voeg compost toe.
4. Plant het struweel willekeurig met 1m tussen de planten.
5. Dek af met een mulchlaag om uitdroging te voorkomen.
6. Raster het struweel uit op minimum 1 meter van de dichtstbijzijnde plant. Als je voldoende meidoorn en sleedoorn aan de randen zet, kan na 8 jaar de schrikdraad weg.

BOMEN

Bomen in een weide kunnen een schaduw- of schuilfunctie hebben voor paarden. Hou bij de aanplant rekening met de grootte van de bomen in volwassen toestand. Kruinen van grote bomen kunnen makkelijk 8 tot 10 meter breed worden. Plant dus niet te dicht bij gebouwen, infrastructuur of andere beplantingen. Kies voor streekeigen en inheemse soorten.

Deze nieuwe lindeboom zorgt binnen enkele jaren voor schaduw op de paddock

Bomenrijen vind je historisch gezien vooral terug aan weerskanten van dreven. Als de bomen volledig mogen uitgroeien, moet je voldoende ruimte voorzien tussen de bomen. De diameter van de kroon van een uitgegroeide eik of linde kan bijvoorbeeld meer dan 15 meter bedragen. Plantafstanden van 12 à 24 meter zijn hier aangewezen. Wil je meer bomen dicht bij elkaar, dan kies je best voor knotbomenrijen van eik of linde. In het jaar na het knotten geven ze minder vruchten. Met de vrijgekomen takken kan je bijvoorbeeld een takkenwal maken.

Knotbomen worden meestal in een rij gezet aan perceelsranden en grachten met een tussenafstand van 6 à 8 meter voor wilgen. Naast wilgen en eik kan je o.a. ook els, linde, es, tamme kastanje en haagbeuk knotten. Voor knotrijen van grotere bomen zoals eik en linde wordt eerder een tussenafstand van 8 à 12 meter voorzien. De plantafstand van fruitbomen varieert van 4 tot 10 meter i.f.v. soort en halfstam/hoogstam. Snoeihout van appel- en perenbomen kan aan de paarden gegeven worden en af en toe een appeltje kan ook geen kwaad.

Paarden mogen niet aan de schors van de bomen knabbelen. Vergeet je boomkorf dus niet! Of zet je boom in de hoek van de weide zodat je met stroomdraad je paard op afstand kan houden.

In een alleenstaande boom kan je een nestkast

voor bijvoorbeeld een torenvalk ophangen. Een torenvalk zoekt in kort gras naar knaagdier-tjes. De torenvalk verkiest een halfopen nestkast van 4 meter of hoger tegen een boom of in een halfopen landschap. Wil je graag weidevogels aantrekken, dan kan je beter geen torenvalkkast hangen, aangezien die graag kuikentjes eet.

Fruithaag aan de paardenweide

Nestkast met kattenbescherming

TIP!

Zonder schriftelijk akkoord van de twee eigenaars is het verboden om op de perceelsgrens aan te planten. Hagen en houtkanten lager dan 3 meter plant je minstens een halve meter van de scheidingslijn. Hoogstammige bomen moeten op minstens 2 meter van de scheidingslijn geplant worden.

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Kies de soort boom uit de Plantwijzer (p. 29) afhankelijk van de grondsoort.
2. Maak het plantgat voldoende ruim zodat alle wortels uitgespreid kunnen worden.
3. Vul het gat met compost, grond en de plant.
4. Veranker de bomen met een boomband aan één (naakte wortel) of meerdere lange palen (kluit) van onbehandeld hout (2m).
5. Door in de hoek van je weide te planten kan je met stroomdraad de boom beschermen.
6. Anders zorg voor een bescherming op 1 m van de stam en minimum 1 meter hoog zodat de paarden niet aan de bast kunnen knagen.

HOE EEN **GOEI WEI** ONDERHOUDEN?

ONDERHOUD POEL

Na een aantal jaren kan een dikke sliblaag zich op de bodem vormen. Deze moet af en toe weggehaald worden, anders verlandt de poel. In een kleine poel kan dit met een schep, bij grotere poelen gebruik je best een graafmachine. De

beste periode om een poel te ruimen is vanaf eind augustus tot oktober. De jonge amfibieën hebben dan de poel verlaten en overwintelaars zijn nog niet gearriveerd. Bij grotere poelen spreid je het ruimingswerk best over 2 jaar.

NATUURLIJK WEIDEBEHEER MET KRINGLOOP VAN PAARDENMEST

Om de bodem van je weide van voldoende voedingsstoffen te voorzien is het nodig om af en toe mest toe te voegen. Blind bemesten en bekalken doe je beter niet. Want het kan je bodemleven aantasten en dat is nu juist nodig om ervoor te zorgen dat je grassen en kruiden de juiste voedingsstoffen kunnen opnemen. Na een bodemanalyse weet je precies welke bodemverbetering er nodig is. Je kan dan een meerjarenplan opmaken.

Organische stof is heel belangrijk voor het bodemleven. Wanneer je je paardenmest composteert, heb je je eigen voorraad steeds bij de hand. Door compost te maken van de paardenmest bespaar je op de kosten om de mest af te voeren en andere meststoffen in te kopen. Verder maak je de cirkel rond: de bodem wordt niet verder uitgeput en mineralen en sporenelementen worden teruggegeven aan eigen bodem. Als je investeert in goede voeding voor je

paarden, krijg je ook goede mest en dat is goud waard. Bij voorkeur wordt de mest geruimd en gecomposteerd. Vraagt dit echter te veel energie, dan is het bloten en slepen ook een optie.

Het is echter belangrijk voor het ontwikkelen van een kruidenrijk grasland dat er slechts beperkt bemest wordt, d.w.z. 3 à 10 ton paardenmest per hectare. Voor het instandhouden van een kruidenrijk grasland en om verdere verschraving te voorkomen is een jaarlijkse mestgift van 10 ton paardenmest aanbevolen. Door te veel mest te laten liggen kan je deze limiet van 10 ton ook overschrijden in de wetenschap dat 1 paard 15,5 ton paardenmest per jaar produceert.

Meer info hierover vind je via de andere publicaties van Regionaal Landschap Lage Kempen in het kader van het project "De grond van de Zaak" (www.rllk.be).

BEHEER ONGEWENSTE PLANTEN

Overbegrazing en bodemverdichting kunnen leiden tot de vestiging van ongewenste plantensoorten zoals Jacobskruiskruid en Ridderzuring.

Meer over risicoplanten voor paarden lees je vanaf p. 41.

JACOBSKUISKRUID

Jacobskruidkruid (*Jacobaea vulgaris*) is een echte risicoplant voor paarden, pony's en ezels. Als ze regelmatig van dit kruid eten, kan dit op lange termijn soms dodelijk zijn. Zowel vers als in gedroogde vorm (hooi) blijft deze plant giftig.

Jacobskruidkruid is een twee- of meerjarige inheemse plant. Het is een echte pioniersplant die van bodemverstoring profiteert. De plant produceert veel zaden. Als die terechtkomen op open plekken, dan kan de plant goed kiemen en zich vestigen.

Kieming vindt vooral in de nazomer en herfst plaats. Een nat najaar is in het voordeel van de kiemplanten. In een droog najaar sterven veel kiemplanten. In het daaropvolgende voorjaar kan echter een tweede kiemingsgolf optreden. De jonge planten zijn gevoelig voor vorst. Zaden van Jacobskruidkruid kunnen wellicht zelfs tientallen jaren hun kiemkracht behouden.

De plant bloeit vanaf de tweede helft van juni tot oktober. Zonder licht kiemen de zaadjes niet. Het pluizige zaad verspreidt zich tussen 15 en 100 meter van de moederplant.

Doordat paarden de verse plant mijden en ze daardoor volop kunnen bloeien, kan Jacobskruidkruid zich explosief uitbreiden. Schapen en geiten daarentegen eten de planten graag, vooral de bladeren van planten die nog in het rozetstadium verkeren. Combinatiebegrazing met schapen en geiten kan ook helpen in de beheersing van deze ongewenste plant. Schapen en geiten kunnen met hun kleinere hoefjes bijdragen aan een dichtere zode waardoor de kans op (her)vestiging kleiner is.

De belangrijkste maatregel om de plant onder controle te krijgen is te voorkomen dat de plant bloeit in een straal van 100 meter rond-

Jacobskruidkruid is giftig voor paarden!

om de weide.

Als het aantal planten in je weide nog beperkt is, trek je de planten best manueel uit. Zorg dat er geen wortels meer in de bodem blijven zitten en voer het plantenmateriaal af.

Is de oppervlakte te groot om nog manueel te werk te gaan, dan kan er gemaaid worden. Het optimale tijdstip van maaien is als de bloemknoppen van de helft van de planten geel begint te kleuren. Dit is meestal in de tweede helft van juni. Herhaal dit vervolgens 1 à 2 keer zodra weer de bloemknoppen van de helft van de planten op punt staat geel te worden. Het maaisel moet afgevoerd worden.

Een goede timing van het maaien kan tot 87% af-

HOE BEGIN JE ERAAN?

1. Voorkom dat de plant zaad maakt.
2. Vermijd kale plekken.
3. Beperk de begrazing op hetzelfde perceel. Wissel van weide als het gras korter dan 5 cm wordt.
4. Trek de plantjes bij lage densiteit uit met de hand en voer ze af. Doe hiervoor handschoenen aan of gebruik een Rag-fork.
5. Maai de 2de helft van juni als de bloemknoppen van de helft van de planten geel worden. Herhaal dit nog 1 à 2 keer in hetzelfde jaar.
6. Pas een combinatiebegrazing toe met schapen/geiten.

RIDDERZURING

Ridderzuring is een opvallende plant met grote bladeren die vaak rode vlekken vertonen. Het is een echte overlever, wat het moeilijk maakt om van de plant verlost te geraken. De penwortel reikt wel tot 2,60 meter diep in bodem en uit elk stukje wortel kan een nieuwe plant groeien. De bladeren bevatten veel oxaalzuur en zijn bitter van smaak. Daarom worden de planten ook door paarden gemeden. De plant is licht giftig. Bij het drogen blijft de giftigheid behouden.

Vanaf mei-juni vallen de planten op door hun lange pluimen vol kleine groene bloemen, snel gevolgd door donkerrode zaden. Na 6 dagen bloei is 15% van de zaden al kiemkrachtig! Een kiemplant vormt binnen 6 à 7 weken al een penwortel. Na één jaar begint de plant zaad te produceren. Eén enkele plant kan per jaar 60.000 zaden produceren die 80 jaar kiemkrachtig blijven. De zaden blijven kiemkrachtig na het passeren van het spijsverteringskanaal en ook in hooi.

Ook ridderzuring is een uitgesproken lichtkiemer. In een hooiland of weide met een dichte zode krijgt de plant nauwelijks kans om zich te ontwikkelen. Eenmaal gevestigd is de plant zeer goed bestand tegen beschadigingen. Maaien of de bladeren weghalen heeft weinig effect. De plant heeft voldoende reserves in zijn wortels.

Om ridderzuring te bestrijden moeten we verschillende tactieken gebruiken. **Voorkomen dat er nieuwe planten gaan groeien is het belangrijkste.** Hoe je ze het best bestrijdt, hangt af van de hoeveelheid planten die al groeien in de weide:

- Als er niet veel planten groeien (ongeveer tot 2 planten per m²), kan je de individuele planten diep uitsteken en afvoeren. Verwijder ze tot op minimaal 10 cm in de bodem, bij voorkeur 20 cm. Doe dit vóór de plant bloeit. De kale plekken moeten opnieuw ingezaaid of doorgezaaid worden.

- Vanaf meer dan 2 planten per m² is manueel uittrekken nog nauwelijks haalbaar. Combinatie met begrazing met schapen of geiten is in dat geval een goede oplossing. Schapen en geiten kunnen met hun kleinere hoefjes bijdragen aan een dichtere zode waardoor de kans op (her)vestiging kleiner is. De bladeren worden gesmaakt door deze dieren.

Ridderzuring is een plant die ook niet het eeuwige leven heeft. Planten sterven vanzelf na 4-6 jaar. In principe moeten het aantal planten vanzelf afnemen mits er voorkomen wordt dat er nieuwe planten bijkomen. Het voorkomen van zaadvorming is bij deze strategie extra belangrijk omdat anders het probleem groter kan worden.

HOE BEGIN JE ERAAN?

- Voorkom dat de plant zaad maakt.
- Voorkom kale plekken.
- Bij een lage densiteit: steek de plant manueel uit en voer alles af.
- Vermijd overbegrazing.
- Maai frequent: voor de bloei in mei en om de 5-6 weken.
- Pas een combinatiebegrazing toe met schapen/geiten.

BEHEER HOUTIGE GEWASSEN

Van hagen, heggen, houtkanten of knotbomen kan je op regelmatige tijdstippen takken oogsten om aan de paarden te voeren. Een eventuele grotere snoei doe je best in december of januari, maar door niet op hetzelfde moment alle uitlopers in te korten heb je steeds een toevoer van aanvullend ruwvoer voor de paarden en blijft er ook steeds nestplaats voor vogels beschikbaar. Hagen en heggen kan je best onderhouden zodat ze onderaan niet hol worden. Er ontstaan dan open plekken waar ongewenste planten gaan overheersen. Normaal doen de paarden dat voor

jou aan de kant van de weide of de track. Aan de andere kant moet jij zelf aan de slag. Hou in het ontwerp dus rekening met de toegankelijkheid van de planten voor paarden. Zorg wel steeds voor minstens 2 schrikdraadjes die niet te hoog of te laag hangen zodat paarden over of onder de draad van de planten kunnen eten. Zorg ervoor dat de kern van de struik steeds ver genoeg van de schrikdraad staat zodat ze deze niet kunnen beschadigen. Enkel bij meidoorn- en sleedoornhagen kan je na 8 jaar de schrikdraad wegnemen aan de kant van de track.

HAGEN

Snoei minstens om de 2 jaar tot 2 keer per jaar. De optimale snoeivorm is piramidaal. Zo krijgen ook de onderste takken nog voldoende licht waardoor je haag tot beneden een vrij dichtes structuur houdt.

HEGGEN

Snoei in de beginfase enkel de takken weg die je storen: gebroken takken, dode takken, kruisende of schurende takken. Na enkele jaren worden er minder zijscheuten gemaakt en gaan de stengels verhouten. Je kan dan de jonge scheuten laten staan en de zwaardere takken bij de stam verwijderen. Snoeien doe je door elk jaar de dikke takken eruit te halen voor de paarden. Als je de paarden geen takkenvoer geeft, snoei je enkel om de 5 jaar of meer. Door niet op hetzelfde moment alle uitlopers in te korten heb je steeds een toevoer van aanvullend ruwvoer voor de paarden en blijft er ook nestplaats beschikbaar. Door de takken in een takkenwal te leggen waar de paarden kunnen uit eten, combineer je het aanbieden van aanvullend ruwvoer en de creatie van een andere biotoop waar vele soorten zoals padden, solitaire bijen en egels een schuilplaats kunnen vinden.

HOUTKANTEN

Houtkanten kan je afhankelijk van de gebruikte soorten elke 3 tot 15 jaar afzetten op 30 cm boven de grond of 10 cm boven de plaats waar deze het laatst afgezet werd. De bomen en struiken schieten terug uit nadat ze gekapt werden, tenminste als de juiste soorten voor een houtkant gekozen werden (niet alle houtige gewassen kunnen dit verdragen).

Ook het moment van afzetten speelt hierin een grote rol. Best doe je dit in december en in fases over meerdere jaren. Zo heeft het minder impact op het landschap en de dieren die in de houtkant wonen. Je kan er ook voor opteren om elk jaar de dikste stammetjes eruit te kappen. Zo hebben je paarden ook steeds wat te knabbelen.

TIPS!

- Hagen snoeien: 1 à 2 keer per jaar
- Heggen snoeien: om de 1 à 2 jaar de grote uitlopers
- Snelgroeïende houtkanten en knotbomen zoals wilg: 3 à 6 jaar
- Matig groeïende houtkanten en knotbomen van hazelaar, linde en els: 6 à 10 jaar
- Traag groeïende houtkanten en knotbomen van haagbeuk en eik: 9 à 15 jaar
- Snoeien doe je best tussen september en maart, niet bij vorst.
- In het voorjaar laat je de haag gerust om broedende vogels niet te verstoren.
- Bij felle zon snoei je beter niet om verbranding te voorkomen.

Knotboom met takkenwal

© Valentijn Docquier Viva Concept

KNOTBOMEN

Afhankelijk van de soort wordt er om de paar jaar geknot. Bij snelle groeiers zoals wilg, zwarte els en gewone es is de omlooptijd 3 à 6 jaar, bij matige groeiers zoals tamme kastanje en linde 6 à 10 jaar. Voor trage groeiers zoals zomereik, wintereik en haagbeuk knot je best om de 9 à 15 jaar. Een kortere omlooptijd is af te raden omdat de boom dan uitgeput kan raken, te lang wachten kan aanleiding geven tot het uitscheuren van de takken.

RISICOPLANTEN VOOR PAARDEN

Als je paarden hebt is het heel erg belangrijk dat je weet welke planten, bomen en struiken giftig zijn voor paarden. In de weide of tijdens een buitenrit moet je goed opletten waar je paard wel en niet aan knabbelt.

Ook als je zo nu en dan wat takken wil voeren, is kennis van deze planten van groot belang! En of je paard last heeft na het eten van bepaalde planten hangt van zoveel meer af dan alleen de plant op zich.

Giftige planten hebben doorgaans een onaangename smaak en/of geur waardoor paarden ze niet snel eten. De smaak en geur van planten kan verminderen na hakselen, drogen (hooi) of inkuilen. Daardoor kan een paard giftige planten zoals bijvoorbeeld vingerhoedskruid in het hooi moeilijker onderscheiden. Hierdoor kunnen grote porties giftige plantdelen vrijwel onopgemerkt worden opgegeten.

Jonge paarden of paarden die lange tijd op stal hebben gestaan, zijn minder kieskeurig en eten sneller per ongeluk een giftige plant. Ook gebeurt het soms dat diepgewortelde giftige planten mooi groen blijven tijdens droogte, zeker als ze in de buurt van water staan. Sommige paarden kunnen de verleiding van dit groene plukje tussen het droge gras niet weerstaan en eten het op. Ook onvoldoende gras in een weide of hooi op de track kan ervoor zorgen dat een paard noodgedwongen giftige planten(delen) eet.

De giftigheid van planten wordt bepaald door de giftige bestanddelen. De aard en schadelijkheid van deze giftige stoffen kunnen voor elke plantensoort variëren, evenals hun aanwezigheid in de plant.

Bij bepaalde soorten komen de toxische producten in de gehele plant voor; bij andere zijn zij geconcentreerd in één of meerdere organen (bijvoorbeeld bessen, bladeren wortels). De giftigheid van een plant is ook afhankelijk van haar standplaats (o.a. de hoogte), klimaatfactoren (zoals licht, warmte, vochtigheid), groeiseizoen, bodemsoort, bemesting, plantenvariëteit en ouderdom. Boterbloemen verliezen bijvoorbeeld hun bittere smaak in een natte herfst maar ze blijven wel giftig.

Wat de gevoeligheid van mens of dier betreft, spelen heel wat factoren een rol. De leeftijd is belangrijk. De gevoeligheid verschilt ook van individu tot individu. De toestand van het giftige plantenmateriaal (gedroogd, gekookt, gekauwd, geplet, als thee) is eveneens belangrijk: sommige stoffen komen pas vrij na kauwen of pletten terwijl andere na koken, verhitten of drogen juist ongevaarlijk worden.

Of giftige planten in de praktijk ook werkelijk gevaar zullen opleveren, is in veel gevallen afhankelijk van hun smaak en geur. Scherp smakende, verse boterbloemen bijvoorbeeld worden doorgaans niet in grote hoeveelheden gegeten. Veel hangt ten slotte af van de dosis gif. 'Alle stoffen zijn gif, en geen enkele is zonder gif. Alleen de dosis bepaalt of een stof geen gif is'. – Zwitserse geneesheer-alchemist Theophrastus Bombastus von Hohenheim (1493-1541). Vele giftige stoffen bezitten een geneeskrachtige werking indien zij in minieme (therapeutische) doses worden toegediend.

LIJST VAN RISICOPLANTEN

In de plantenlijst vind je de risicoplanten voor paarden terug. De lijst is niet compleet, maar toont de meest voorkomende planten in en om de wei. Gezien de grote variatie in zowel streekeigen als in exotische planten die in Vlaanderen voorkomen, is het onmogelijk om een sluitend totaaloverzicht te geven van planten(onderdelen) die mogelijk giftig zijn voor paarden. Voor een uitgebreide beschrijving van de planten, de giftige plantendelen, -bestanddelen en symptomen verwijzen we naar het boek

**“Risicoplanten voor dieren van
prof. dr. Marcel De Cleene, 2015,
Academia Press Gent.”**

Met deze lijst willen we geen angst aanjagen. Het is niet de bedoeling dat paardeneigenaars na het raadplegen van deze lijst alle planten die vermeld worden systematisch uit de wei gaan verwijderen.

Voor een vergiftiging is vaak meer nodig dan enkel de aanwezigheid van een plant op zich.

TIPS!

- Let op voor planten die in de winter groen blijven, ze zijn meestal giftig.
- Taxus, Gewone esdoorn en Jacobskruiskruid zijn in België de belangrijkste gifplanten voor paarden!
- Zorg ervoor dat je hooi koopt van een betrouwbare locatie. Ga indien mogelijk zelf op de te hooien weides kijken of er giftige planten staan vooraleer er gehooid wordt.
- Eiken- of beukenbomen langsheen een weide zijn geen enkel probleem als je in de herfst de zone kan uitrasteren waar eikels en beukennootjes massaal op de grond kunnen vallen.
- Waarschuw altijd een dierenarts bij een vermoeden van vergiftiging.
- Zorg ervoor dat je paard altijd over voldoende voedsel en water beschikt.

“Risicoplanten zijn planten waarvan het innemen van een hoeveelheid zaad, wortel, blad, stengel, vrucht of sap inwendig of uitwendig schade kan toebrengen aan een organisme.”

LEGENDE

Zwak giftig, vergiftigingssymptomen na het opeten van een massa plantenmateriaal.

Giftig, vergiftigingssymptomen na het opeten van een grote hoeveelheid plantenmateriaal.

Sterk giftig, vergiftigingssymptomen na het opeten van een kleine hoeveelheid plantenmateriaal.

Bijzonder giftig, vergiftigingssymptomen na het opeten van een geringe hoeveelheid plantenmateriaal.

Vermeende, minder gedocumenteerde of controversiële gifplanten.

Verdacht giftig.

Nederlandse naam	Latijnse naam	Mate van giftigheid
Aardappel	Solanum tuberosum	
Acacia (witte)	Robinia Pseudoacacia	
Adelaarsvaren	Pteridium aquilinum	
Amerikaanse vogelkers	Prunus serotina	
Aronskelksoorten	Arum spp.	
Bamboesoorten	Bambusa spp.	
Bastaardklaver	Trifolium hybridum	
Beuk (beukennotjes)	Fagus sylvatica	
Biggenkruidsoorten	Hypochaeris spp.	
Bilzekruid	Hyoscyamus niger	
Bingelkruidsoorten	Mercurialis spp.	
Bitterzoet	Solanum dulcamara	
Blauwalgen, blauwwieren	Cyanobacteria	
Blauwe regen	Wisteria	
Boekweit	Fagopyrum esculentum	
Bolderik	Agrostemma githago	
Boon	Phaseolus vulgaris	
Bosanemoon	Anemone nemorosa	
Boterbloemsoorten	Ranunculus spp.	
Buxus (palmboompje)	Buxus sempervirens	
Doornappel	Datura stramonium	
Dotterbloem	Caltha palustris	
Eenbes	Paris quadrifolia	
Eiksoorten	Quercus spp.	
Europese vogelkers	Prunus padus	
Galega	Galega officinalis	
Gelderse roos	Viburnum opulus	
Gele lis	Iris pseudacorus	
Gevlekte scheerling	Conium maculatum	
Gewone bereklauw	Heracleum sphondylium	
Gewone esdoorn	Acer pseudoplatanus	
Gouden regen	Laburnum anagyroides	
Guichelheil	Anagallis arvensis	
Haagliguster	Ligustrum ovalifolium	
Heermoes	Equisetum arvense	
Heggenrank	Bryonia dioica	
Hennep	Cannabis sativum	
Herfsttijlloos	Colchicum autumnale	
Herik	Sinapis arvensis	
Hondsdrif	Glechoma hederacea	
Hondspeterselie	Aethusa cynapium	
Honingklaversoorten	Melilotus spp.	
Hulst	Ilex aquifolium	
Hyacint	Hyacinthus orientalis	

Nederlandse naam	Latijnse naam	Mate van giftigheid
Jacobskruiskruid	Senecio jacobaea	☠☠☠
Jeneverbessoorten	Juniperus spp.	☠☠☠
Karmozijnbes	Phytolacca americana	☠
Klaproos	Papaver rhoeas	☠
Klein hoefblad	Tussilago farfara	☠?
Klimop	Hedera helix	☠
Klokbelkruid	Scopolia carniolica	☠☠☠
Knopherik	Raphanus raphanistrum	☠
Koolzaad	brassica napus	☠☠
Krokussoorten	Crocus spp.	☠☠
Kruiskruidsoorten	Jacobaea/Senecio spp.	☠☠☠
Lathyrussoorten	Lathyrus spp.	☠
Laurierkers	Prunus laurocerasus	☠☠
Lelietje-van-dalen (meiklokje)	Convallaria majalis	☠☠☠
Lepelboomsoorten	Kalmia spp.	☠
Levensboomsoorten	Thuja spp.	☠☠☠
Lidrus	Equisetum palustre	☠☠☠
Looksoorten	Allium spp.	☠☠
Lupinesoorten	Lupinus spp.	☠☠
Mannetjesvaren	Dryopteris filix-mas	☠
Maretak	Viscum album	☠
Mierikswortel	Armoracia rusticana	☠?
Monnikskapsoorten	Aconitum spp.	☠☠☠
Muntsoorten	Mentha spp.	☠?
Narcis	Narcissus spp.	☠
Nieskruidsoorten	Helleborus spp.	☠☠☠
Oleander	Nerium oleander	☠☠☠
Paardenkastanjesoorten	Aesculus spp.	☠☠
Paardenstaartsoorten	Equisetum spp.	☠☠☠
Paternosterboontje	Abrus precatorius	☠☠☠
Peperboompje	Daphne mezereum	☠☠☠
Pijpbloem	Aristolochia clematitis	☠?
Pompoen	Cucurbita pepo	☠?
Prei	Allium porrum	☠
Raapzaad	Brassica rapa	☠☠
Rabarber	Rheum spp.	☠
Reukerwt	Lathyrus odoratus	☠
Reuzenbereklauw	Heracleum mantegazzianum	☠?
Reuzenpaardenstaart	Equisetum telmateia	☠☠☠
Ridderspoorsoorten	Delphinium spp.	☠☠☠
Rode kamperfoelie	Lonicera xylosteum	☠?
Rode klaver	Trifolium pratense	☠
Rode kornoelje	Cornus mas	☠
Rhododendron- en azaleasoorten	Rhododendrom spp.	☠☠
Rotsheide (pieris)	Pieris japonica	☠☠

Nederlandse naam	Latijnse naam	Mate van giftigheid
Salomonszegelsoorten	polygonatum spp.	☠
Sering	Syringa vulgaris	☠?
Sint-Janskruid	Hypericum perforatum	☠
Slangenkruid	Echium vulgare	☠?
Slangenwortel	Calla palustris	☠
Sleedoorn	Prunus spinosa	☠
Smeerwortel	Symphytum officinale	☠?
Sneeuwbes	Symphoricarpos albus	☠?
Sneeuwkllokje	Galanthus nivalis	☠?
Soja	Glycine max	☠☠
Sparrensoorten	Picea spp.	☠?
Sporkehout	Frangula alnus	☠☠
Stinkende gouwe	Chelidonium majus	☠☠
Tabaksoorten	nicotiana spp.	☠☠☠
Taxus (venijnboom)	Taxus baccata	☠☠☠
Tomatenplant	Solanum lycopersicum	☠☠
Torkruidsoorten	Oenanthe spp.	☠☠
Tulpen	Tulipa spp.	☠?
Ui	Allium cepa	☠
Veldhondstong	Cynoglossum officinale	☠☠☠
Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea	☠☠☠
Vlas, lijnzaad	Linum usitatissimum	☠☠☠
Vliersoorten	Sambucus spp.	☠
Vogelmelksoorten	Ornithogalum spp.	☠?
Walnoot of okkernoot	Juglans regia	☠☠
Waterscheerling	Cicuta virosa	☠☠☠
Wikkesoorten	Vicia spp.	☠☠
Wilde akelei	Aquilegia vulgaris	☠?
Wilde kardinaalsmuts	Euonymus europaeus	☠☠
Wilde liguster	Ligustrum vulgare	☠
Wilde lijsterbes	Sorbus aucuparia	☠?
Wilde ridderspoor	Consolida regalis	☠☠☠
Witte klaver	Trifolium repens	☠
Witte mosterd	Sinapis alba	☠
Wolfskers	Atropa belladonna	☠☠☠
Wolfsmelksoorten	Euphorbia spp.	☠☠
Wollige sneeuwbal	Viburnum lantana	☠?
Wonderboom	Ricinus communis	☠☠☠
Zilverschoon	Potentilla anserina	☠?
Zoete kers (boskers)	Prunus avium	☠
Zuringsoorten	Rumex spp.	☠
Zuurbes	Berberis vulgaris	☠?
Zwarte mosterd	Brassica nigra	☠
Zwarte nachtschade	Solanum nigrum	☠☠
Zwarte walnoot	Juglans nigra	☠☠

ENKELE GIFTIGE PLANTEN UITGELICHT ...

SINT-JANSKRUID

Vergiftiging treedt op na inname van de plant en blootstelling aan de zon.

BEUKENNOOTJES

Bladeren van Beuk zijn weinig toxisch. De beukenootjes zijn giftig.

ZOMEREIK

Vooraf jonge bladeren en groene eikels zijn giftig.

GEWONE VLIER

Zelden vergiftiging omdat dieren de plant mijden omwille van de onaangename geur.

WILDE KARDINAALSMUTS

Vooraf de zaden, de bladeren en de bast zijn giftig. De bladeren zijn in de zomer giftiger dan in de herfst.

VINGERHOEDSKRUID

Vooral de zaden en de bladeren (giftiger voor de bloei dan erna) zijn giftig. In de namiddag is het gifgehalte groter dan in de voormiddag.

JACOBSKRUISKRUID

Is één van de belangrijkste giftige planten in België.

HONDSDRAF

Paarden worden zelden vergiftigd door Hondsdraf als ze voldoende te eten hebben.

PAARDENKASTANJE

Bij inname van 1% van hun lichaamsgewicht aan plantenmateriaal kunnen zware vergiftigingen ontstaan.

WIKKE

Vooral de zaden zijn giftig.

OKKERNOOT

De bolsters en het kernhout zijn giftig.

HONINGKLAVER

Verse honingklavers zijn ongevaarlijk. Honingklavers in vochtig hooi kunnen gevaarlijk zijn.

ENKELE GETUIGENISSEN ...

NANCY & BART

Een kleine 2 jaar geleden kregen we de kans om een oude boerderij te kopen met een grote weide aan: een kale monotone weide, verdicht, zonder natuurlijke elementen die 2x/jaar werd behandeld met drijfmest. We wilden het goed aanpakken. We volgden verschillende infosessies via Regionaal Landschap Lage Kempen. We gaven ons op voor gratis advies en uiteindelijk ook als ambassadeur.

Een beetje voorzichtig stapten we er in. Het idee van hagen en wat bomen aanplanten, een track maken, vogels en insecten lokken stonden ons wel aan.

Intussen zijn we een jaar verder en is de track van 400 meter die we eerst al in gedachten hadden uitgebreid tot 800 meter, is er meer dan 200 meter eetbare hagen aangeplant en ook wat bomen. De versleten weidepalen zijn vervangen door ecologisch onbehandeld acaciahout, de witte stroomdraad is bijna overal vervangen door bruine die beter in de omgeving opgaat, iets waar we nooit hadden bij stilgestaan.

Ook de eerste paardencompost wordt momenteel over de weide uitgestrooid, in de hoop het bodemleven te kunnen versterken. Zonder gebruik van drijfmest merken we al wel een duide-

lijke stijging van mestkevers en regenwormen in de grond, en meer variatie in planten.

Sinds kort is het vogel/modderpoeltje klaar, dichtbij de stal zodat de zwaluwen niet ver moeten vliegen en de anderen vlakbij kunnen drinken. Ook hier in de buurt willen we nog een takkenwal integreren om meer schuilplaats te bieden aan de kleine fladderaars.

En de paarden? Alleen al voor ons oudje (bijna 29) is dit een zegen geweest! Al jaren kon hij in de winter niet meer zonder medicatie voor de ademhalingswegen. Hij hoestte van november tot april, door de artrose werd hij steeds stijver en strammer. Deze winter heeft hij geen medicatie of supplementen nodig gehad dankzij de beweging op de track samen met de kudde. Hij neemt het initiatief om in de sneeuw de track rond te galopperen zonder 1 kuchje. Onze rijpaarden blijven veel beter in conditie tijdens de wintermaanden als er minder gereden of getraind wordt. Je pikt gewoon de draad op waar je die eerder had laten liggen.

En dagdagelijks je paarden zien rennen, spelen, eten, rollen en slapen vanuit je keuken of op het terras is voor een paardenmens toch gewoon onbetaalbaar?

KURT & LAURA

We waren laaiend enthousiast om mee te werken aan het project “Samen op een Goei wei”. We dachten er al langer aan om een Equi Habitat uit te bouwen voor onze 5 paarden. Dit omdat we onze paarden geen onbeperkte weidegang kunnen geven voor hun gezondheid. Nu kregen we de kans om dit op korte termijn te realiseren onder begeleiding van een aantal professionals met elk hun expertise. Niet enkel de paarden kregen hierdoor een meer natuurlijke omgeving om in te vertoeven. Met de aanplanting van hagen, heggen, houtkanten en een poel is de biodiversiteit op ons domein enorm toegenomen. Door voor die natuurlijke habitat te zorgen zijn niet alleen onze paarden gezonder maar voelen wij ons ook gelukkiger.

VICKY & BERT

We dragen het project ‘Samen op een Goei Wei’ een warm hart toe. Paarden zoveel mogelijk bewegingsruimte en gezonde voeding geven is uiterst belangrijk.

Een track hadden we al. Daarom kozen we voor verregaand bodemherstel en dus gezonde voeding voor de paarden. We zorgden voor toevoeging van lava, micro organismen en zaaien in met een speciaal paardengrasmengsel. Ook plantten we 40 schaduwbomen en 400 meter haag. Een luxe voor de paarden en de kleine vogels. Het wordt hier elke dag opnieuw een beetje meer hemel op aarde.

© LG fotografie

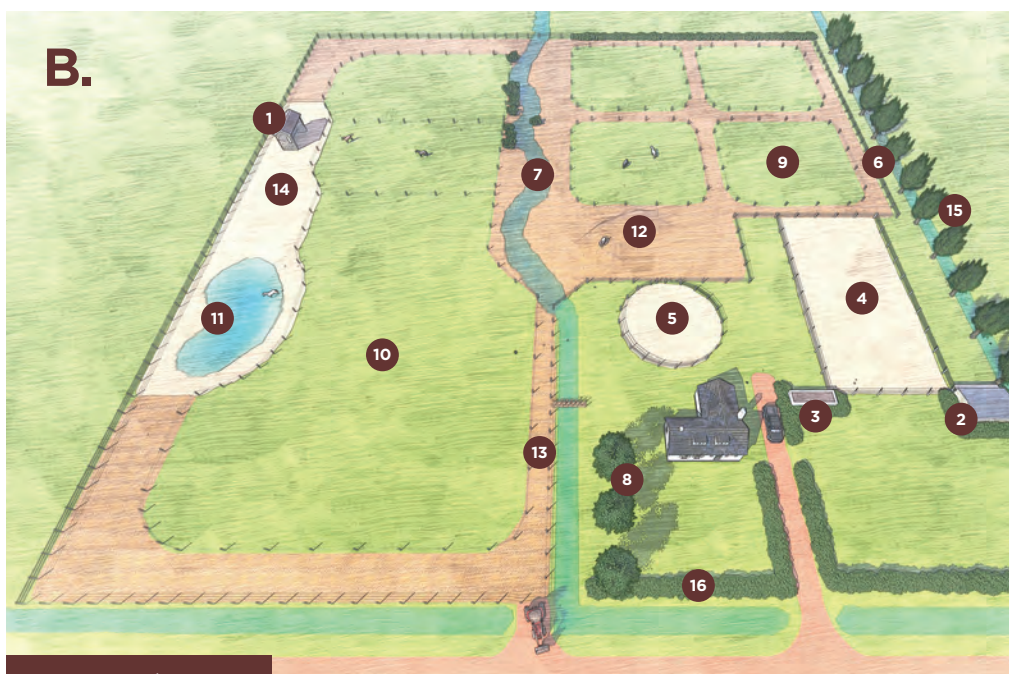
EVOLUTIE NAAR EEN GOEI WEI

LEGENDE

- 1a. Boxenstalling
- 1b. Schuilstal
- 1c. Schuilstal met regenwateropvang
- 2. Hooiopslag
- 3. Mestvaalt
- 4. Piste
- 5a. Stapmolen
- 5b. Roundpen
- 5c. Roundpen en rolplaats
- 6a. Landschapsverstorende afrastering
- 6b. Duurzame afrastering
- 6c. Duurzame afrastering geïntegreerd in het landschap
- 7a. Rechtgetrokken beek
- 7b. Natuurlijk meanderende beek, niet uitgerasterd
- 7c. Natuurlijk meanderende beek, uitgerasterd
- 8. Solitaire bomen
- 9a. Weide met overbegrazing en overbesteding
- 9b. Rotatieweide met overbesteding
- 9c. Kruidenrijke rotatieweide
- 10b. Hooiweide met nabegrazing door strookbegrazing
- 10c. Kruidenrijke hooiweide met nabegrazing door strookbegrazing
- 11b. Niet uitgerasterde poel
- 11c. Gedeeltelijk uitgerasterde poel met faunaland
- 12b. Niet uitgerasterde heuvel
- 12c. Gedeeltelijk uitgerasterde heuvel
- 13. Track
- 14. Voederplaatsen
- 15. Knotbomenrij
- 16. Haag
- 17. Heg
- 18. Houtkant
- 19. Bosjes
- 20. Boomgaard
- 21. Takkenwal
- 22. Composthoop
- 23. Faunaland
- 24. Kruidenstrook

A. Traditionele paardenhouderij

B. Basis tracksysteem

C. Equi Habitat®: paardenhouderij ingepast in het landschap

CONCLUSIE

Er zijn heel wat mogelijkheden voor het natuurvriendelijk houden van paarden. De inspanning loont, je krijgt er dan ook een gezond paard voor in ruil en je helpt je omgeving en het klimaat. In de illustraties op deze pagina's kan je zien welke impact jij kan hebben op de biodiversiteit op je paardenweide. We wensen je heel veel succes en we hopen dat je zin krijgt om te bouwen aan je eigen Goei Wei.

Ree, vos, mol, veldmuis, buizerd, akkerhommel.

“De evolutie naar een Goei Wei of Equi Habitat® zal het leven in en rond je paardenweide positief beïnvloeden.”

Ree, vos, haas, steenmarter, eekhoorn, mol, veldmuis, blauwe reiger, buizerd, bruine kikker, gewone pad, driedoornige stekelbaars, akkerhommel, meikever.

Ree, das, vos, bever, haas, steenmarter, wezel, bunzing, eekhoorn, mol, veldmuis, blauwe reiger, buizerd, steenuil, boerenwaluw, patrijs, geelgors, kievit, torenvalk, veldleeuwerik, bruine kikker, gewone pad, hazelworm, kleine watersalamander, driedoornige stekelbaars, modderkruiper, rivierkreeft, kleine parelmoervlinder, hageheld, akkerhommel, weidebeekjuffer, geelgerande watertor, meikever, groene zandloopkever, grote groene sabelsprinkhaan.

VERWIJZINGEN

www.rllk.be
www.opeengoeiwei.be
www.viva-concept.com
www.regionalelandschappen.be
www.paarden.vlaanderen
www.facebook.com/groups/EquiHabitatPaddockParadiselInspiratie

COLOFON

Deze brochure werd samengesteld door Regionaal Landschap Lage Kempen in samenwerking met Viva Concept.

Verantwoordelijke uitgever

Ilse Ideler, directeur Regionaal Landschap Lage Kempen vzw

Redactie

Ilse Plessers, Regionaal Landschap Lage Kempen
Joke Timmermans, Regionaal Landschap Lage Kempen
Hanne Mengels, Regionaal Landschap Lage Kempen
Valentijn Docquier, Viva Concept

Vormgeving

King Arthur bvba — www.kingarthur.be

Fotografie

Valentijn Docquier, Viva Concept, Rollin Verlinde, Liesbeth Gavriilakis, LG fotografie, Ellen Stoffelen, Equivalent, Koen De Langhe, Cante Tinza dreams (0473703921); coverfoto

Illustraties

Valentijn Docquier, Viva Concept, King Arthur, Regionaal Landschap Rivierenland

Wettelijk depotnummer

D2019/10.676/3

Volledige of gedeeltelijke overname van de tekst uit deze brochure wordt aangemoedigd mits verwijzing naar volgende referentie: 'Samen op een Goei Wei, maak niet alleen je paarden blij. Uitgave van Regionaal Landschap Lage Kempen in samenwerking met Viva Concept, editie 2019'

Download deze brochure via
www.opeengoeiwei.be

Samen op een Goei Wei'
is een PDPO- project op
initiatief van het Regionaal
Landschap Lage Kempen vzw
met steun van het Europees
Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling.

Doel van het project is het versterken van de omgevingskwaliteit bij paardenhouders, wat ook het paardenwelzijn bevordert. De focus ligt op innovatief weidebeheer en natuurlijk bodemherstel tegen gronduitputting, verzuring, een éézijdig en te rijk grasaanbod en een verstoorde bodembalans. Maar ook via aanplantingen van eetbare hagen en bomen, paardengericht weidebeheer, herstel van waterhuishouding, wegnemen van verrommeling en creatief ruimtegebruik worden biodiversiteit en paardengezondheid samen verhoogd.

Meer info over het project vind je op:
www.opeengoeiwei.be

Volg ons ook op Facebook.

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

